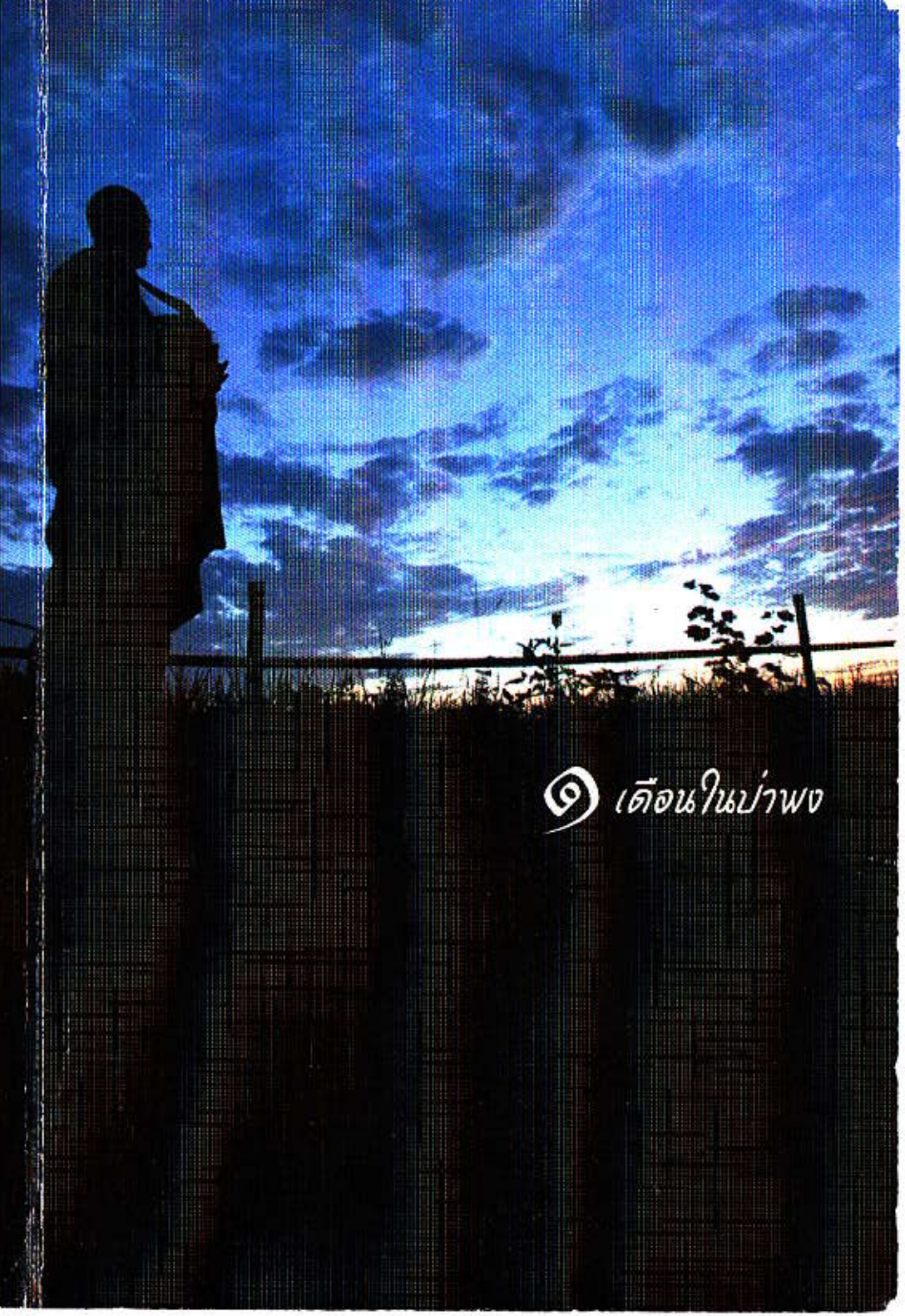

๑ เดือนในป่าพง

๑ เดือนในป่าพง

เรียบเรียงโดย

พระมงคลกิตติธาดา (อมร เขมจิตฺโต)

วัดป่าวิเวก (ธรรมชาน์) จังหวัดอุบลราชธานี

๑ *เดือนในป่าพง*

โดย พระมงคลกิตติธาดา (อมร เขมจิตฺโต)

พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน

จัดพิมพ์ครั้งที่ ๑ : ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๗
๒,๐๐๐ เล่ม

ออกแบบและจัดทำโดย : กลุ่มเพื่อนธรรมเพื่อนทำ

พิมพ์ที่ บริษัท เฟื่องฟ้า พริ้นติ้ง จำกัด โทร. ๐ ๒๘๙๕ ๒๓๐๐-๓ แฟกซ์. ๐ ๒๘๙๕ ๒๓๐๔

คำนำ

๑ *เดือนในป่าพง* เป็นผลงานที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อพระมงคลกิตติธาดา (อมร เขมจิตฺโต) ได้เรียบเรียงเอาไว้ ซึ่งเป็นผลงานที่มีคุณค่า ควรแก่การการเผยแพร่แก่ผู้สนใจใฝ่ธรรม สัมมาปฏิบัติเพื่อขัดเกลาตนเอง โดยเฉพาะคติธรรมที่ผู้เรียบเรียงได้รับการถ่ายทอดโดยตรง จากพระเดชพระคุณหลวงพ่อชา นับว่ามีค่าสุดที่จะประมาณได้

ในการพิมพ์ครั้งนี้ คณะศรัทธาญาติโยมจากวัดป่าอัมพวัน จังหวัดชลบุรี มีความประสงค์จะจัดพิมพ์เพื่อแจกเป็นธรรมทาน เนื่องในเทศกาลปีใหม่ ๒๕๔๗ นี้ และข้าพเจ้าได้กราบเรียบขออนุญาตจากพระเดชพระคุณหลวงพ่อ ซึ่งท่านก็ได้เมตตาอนุญาตตามความประสงค์ ในนามศรัทธาญาติโยมจากวัดป่าอัมพวัน ขอกราบขอบพระคุณในความเมตตาของพระเดชพระคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

พระอธิการจันดี กนฺตสาโร
เจ้าอาวาสวัดป่าอัมพวัน
๑ มกราคม ๒๕๔๗

สารบัญ

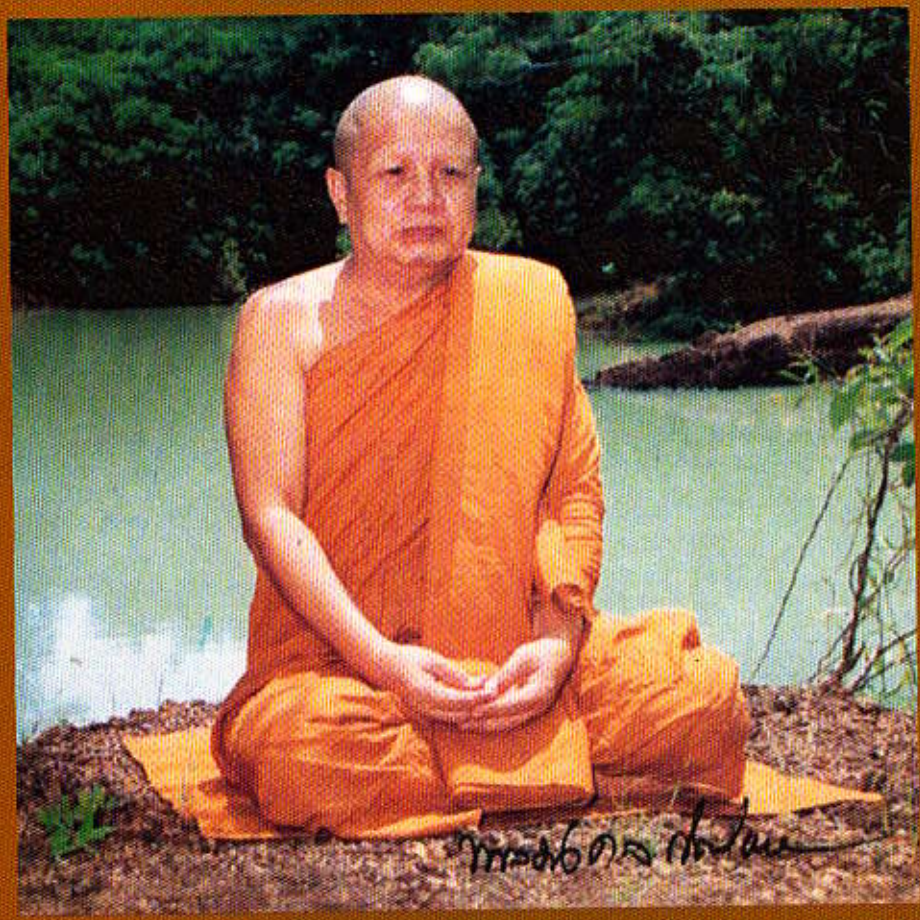
หน้า

๑ เดือนในป่าพง..... ๑
ตกหลุมพราง..... ๗
ธรรมะเกิดที่จิต..... ๑๕
๑ เดือนในป่าพง (ตอนที่สอง)..... ๑๘
หลวงตาสอนมวย..... ๒๐
ประคารมกับลูกศิษย์หลวงพ่อ..... ๒๕
ถูกร้องเรียน..... ๓๑
ความอยาก..... ๓๘
กลับถิ่นเดิมชั่วคราว..... ๔๔
นิมิตเสียง..... ๔๕
สามวันก่อนอำลา..... ๔๗
สู่ป่าพงครั้งที่สอง..... ๕๐
มรรคผลไม่พ้นสมัย..... ๕๒

"เมื่อมาอยู่ด้วยกัน
ก็อย่าแบกผัดแบกยศ
แบกคำภีร์เข้ามา
เอาทิ้งไว้นอกวัดเสียก่อนโน่น
เพราะถ้าบ่มันหนักอยู่แล้ว
จะรับของใหม่ไม่ได้อีก ..."

พระโพธิญาณเถร (ชา สุภัทโท)

วันแรกที่ข้าพเจ้าตั้งใจเข้ามาทดลองปฏิบัติที่วัดหนองป่าพงก็ยังโดนหลวงพ่อเตือนไว้ว่า " มาอยู่กับผมก็ดี แต่อย่าแบกพัด แบกยศ แบกคัมภีร์ (ตำรา) เข้ามาเอาทิ้งไว้นอกวัดโน่น " ถึงแม้จะโดนท่านขุดเกลา ไขมออกจากสุกโปร่ง แต่ความหนักบางอย่าง เราก็ยังแบกอยู่ ไม่ยอมวางลงง่าย ๆ เพราะเรามีความเข้าใจผิดคิดดูหมิ่นพระเถรผู้อยู่ป่าว่าไม่ค่อยได้ศึกษาทางทฤษฎีมามากเหมือนเรา หาว่าท่านเหล่านั้นไม่รู้เรื่องทางฝ่ายปริยัติธรรม จึงมีนักแสดงธรรมบางรูปกล้าประกาศบนธรรมาสน์ว่า " พระกรรมฐานจะมีดีอะไร มัวแต่นั่งหลับตาอยู่ในป่า " จนทำให้คนฟังพลอยเห็นดี เออออไปตามนั้น คิดดูแล้วก็น่าเป็นห่วง

พระมงคลกิตติธาดา (ลมัย เขมจิตฺโต ปธ. ๖)
วัดป่าวิเวก (ธรรมชาน์)

๑ เดือนในป่าพง

สมัยเมื่อข้าพเจ้าเป็นครูสอนปริยัติธรรมอยู่ เมื่อพักจากการสอนแล้ว บางวันตอนเย็นๆ ก็นึกถึงพระที่ท่านอยู่ป่าเกิดความสงสัยว่า "พระกรรมฐาน ท่านมีอะไรดีหรือทั้งๆ ที่ท่านไม่ค่อยได้ศึกษาปริยัติธรรม ท่านอาศัยอยู่ในป่าก็ยังมีญาติโยมอุตส่าห์เดินทางไปหาเป็นจำนวนมากเขาพากันไปด้วยความศรัทธาเลื่อมใส ท่านคงมีอะไรดีอยู่กระมัง"

ความสงสัยนี้มักเกิดขึ้นแล้วเกิดขึ้นอีก ข้าพเจ้ายังหาคำตอบไม่ได้นับเป็นเวลาหลายปี บางทีความสงสัยชนิดนี้ อาจจะเกิดขึ้นแก่เพื่อนมนุษย์ผู้ยังไม่เคยเข้าไปสัมผัสอีกเป็นจำนวนมาก ท่านผู้อ่านหาคำตอบที่ถูกต้องได้แล้วหรือยังเล่า ดูเหมือนยังมีบรรพชิตผู้เป็นนักแสดงธรรม ยังพูดแรงไปกว่านั้นอีกว่า "พระกรรมฐานจะมีดีอะไร มัวแต่นั่งหลับตาอยู่ในป่าไม่ได้ศึกษาเล่าเรียนธรรมะ จะไปรู้อะไร ดูแต่อาตมาสิ... ขนาดพระไตรปิฎกอ่านอยู่ทุกวันก็ยังลืมเลย" ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยกับคำพูดของท่านรูปนั้น มันเป็นการหมิ่นเหม่ต่ออันตราย ดูจะเป็นการประมาทต่อการปฏิบัติธรรมของเหล่าพระอริยสาวกไป ข้าพเจ้าคิดว่า "อาหารใดที่เรายังไม่ได้ลิ้มชิมรส เราจะปฏิเสธว่าอาหารนั้นไม่ดีไม่มีประโยชน์เหมือนกับอาหารที่เราได้รับประทานอยู่เป็นประจำ หาเป็นการสมควรไม่..."

บางครั้งเคยนึกถึงคำขอบรรพชา ที่เคยกล่าวต่อหน้าพระอุปัชฌาย์ก่อนที่ท่านจะให้ครองผ้ากาสาวพัสตร์ซึ่งพอจะแปลได้ว่า "ท่านขอรับ กรุณาบวชให้กระผมด้วยเพื่อกระผมจะได้ทำการสลัดออกจากความทุกข์ทั้งมวล

และเพื่อทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพาน..." จึงได้ปรารภกับตนเองว่า " เอ นี่...เราจะเอายังไงดี บวชมาก็หลายปี จะไม่เป็นการโกหกตัวเอง โกหกพระอุปัชฌาย์ไปหรือ..."

ดังนั้น เมื่อถึงหน้าแล้ง ปีพ.ศ. ๒๕๑๐ ข้าพเจ้าจึงได้เดินทางไปอบรมวิปัสสนากรรมฐานอยู่ที่วัดปรินายกและวัดมหาธาตุ กรุงเทพฯ รู้สึกว่าได้รับหลักการปฏิบัติจากครูบาอาจารย์ซึ่งมี **หลวงพ่อเจ้าคุณพระเทพสิทธิมุนี** เป็นประธาน โดยได้รับความเมตตาจากท่านเป็นอย่างดีและก็ได้ตั้งใจไว้ว่า เรามีที่พักผ่อนทางจิตใจในยามว่างจากการสอนแห่งหนึ่งแล้ว หน้าแล้งจะมาปฏิบัติอีก แต่ก็ยังมีอีกแห่งหนึ่งซึ่งเราเคยตั้งใจไว้ว่าจะเข้าไปศึกษาหาประสบการณ์ ที่นั่นคือ **วัดหนองป่าพง** อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งอยู่ไม่ไกล ไปมาพอสะดวก ได้ทราบว่าเป็นวัดที่ตั้งอยู่ในป่า ท่านมีลูกศิษย์ลูกหามาก เราควรจะเข้าไปทดลองดู

เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๑๑ ข้าพเจ้าจึงออกเดินทางมุ่งสู่หนองป่าพง ความจริงแล้วข้าพเจ้ายังมิได้ตั้งใจว่าจะไปอยู่ที่นั่นแน่นอน เป็นเพียงจะไปทดลองดูเพราะยังไม่แน่ใจเลยว่า **อาหารที่นั่น จะมีรสถูกปากถูกใจ เราหรือเปล่า เรายังไม่เคยชิมดู**

เมื่อเดินทางมาถึงประตูหน้าวัด เวลาประมาณ ๕ โมงเย็น พอจะย่างเข้าสู่เขตวัดก็เจอป้ายแผ่นใหญ่เขียนไว้ว่า แดนเคารพ พุทธศาสนิกชนทุกเพศ ทุกชั้น เพื่อหายพยศ ลดมานะ ละทิฏฐิ มีข้อปฏิบัติเรียงลำดับเป็นข้อ ๆ ลงไป จากข้อที่ ๑ ถึงข้อที่ ๙ ซึ่งท่านผู้เคยไปเยี่ยมวัดหนองป่าพง คงได้อ่านกันมาแล้ว... เมื่ออ่านป้ายจบก่อนจะก้าวเข้าเขตวัด คิดได้ว่า พระวัดป่าท่านถือวินัยเคร่ง ท่านไม่รับเงินทอง ไม่เก็บไว้เป็นของส่วนตน เรามีติดย่ามมาด้วย จะทำอย่างไรดี จึงตัดสินใจว่า **"เอาไว้ในย่ามไม่เหมาะ เพราะเราใช้ย่ามทุกวัน ไปปะปนกับท่านดูไม่เหมาะสู้เก็บไว้ในกระเป๋าดีกว่า"**

ข้าพเจ้าจึงบอกสามเณรที่ถือกระเป๋ามาส่ง ให้วางกระเป๋าลงแล้วจึงหยิบซองปัจจัย ๔ – ๕ ซอง ออกจากย่าม ไขกุญแจเปิดกระเป๋าเอาซุกลงไว้ก้นกระเป๋า รูดซิบ ล็อคกุญแจเรียบร้อยแล้วเดินเข้าวัดไป ได้รับความแปลกตา แปลกใจ เห็นภายในวัด ลานวัดสะอาด มีร่มไม้ป่าไม้มากเย็นสบายดี ความรู้สึกบอกว่า เหมือนเราได้เข้ามาสู่แดนอีกแห่งหนึ่ง ซึ่งเราไม่เคยได้สัมผัสมาก่อน มองเห็นพระสงฆ์สามเณรหลายรูปกำลังทำกิจวัตรด้วยอาการสำรวมสังวรไม่ได้ยินเสียงพูดคุยกัน ทุกรูปทรงผ้าสีแก่นขนุนดูช่างเข้ากับธรรมชาติเหลือเกิน

ข้าพเจ้าเดินเข้าสู่ศาลาโรงธรรม ให้สามเณรวางกระเป๋าไว้บนเตียงด้านขวามือ กราบพระประธาน มองดูพระพักตร์พระประธานคล้ายได้รายงานตัวว่า **"กระผมเป็นอาคันตุกะพึ่งมาสู่ถิ่นนี้เป็นครั้งแรก ขอแสดงคารวะพึ่งร่มพุทธธรรม"** มีภิกษุรูปหนึ่งเดินเข้ามาในศาลา จึงถามท่านว่า "ท่านอาจารย์อยู่ไหม" ได้รับตอบว่า "ท่านเพิ่งกลับจากกิจนิมนต์ข้างนอก นิมนต์ไปพบท่านที่กุฏิ" ข้าพเจ้าจึงออกจากศาลา เดินชมต้นไม้ ป่าไม้ ไปเรื่อยๆ มองเห็นไก่ป่า ๕-๖ ตัวกำลังคุ้ยเขี่ยกินอาหาร พอมันเห็นข้าพเจ้าเดินผ่านไป ทุกตัวเตรียมพร้อมที่จะบินหนี มันคงคิดว่า **"ท่านผู้นี้ไม่ใช่เจ้าถิ่น ดูสีผ้าต่างจากที่เคยเห็น ไว้ใจไม่ได้อาจจะมีอันตราย"**

ข้าพเจ้ามองดูมันพลางเดินพลางพร้อมกับนึกในใจว่า **"หากินไปเถิดเจ้าไก่ป่าเอ๋ย ถึงสีผ้าของข้าจะต่างจากที่เจ้าเคยเห็นก็จริง แต่ข้ามาอย่างมิตร ไม่เป็นพิษเป็นภัยแก่พวกเจ้าหรอก"** เพราะเป็นครั้งแรกที่ข้าพเจ้าได้เห็นไก่ป่า มันมีอยู่จำนวนมากเสียด้วย มันพากันอยู่กับธรรมชาติ อยู่อย่างอิสระ ไม่มีพันธะใดๆ อาศัยยอดไม้เป็นเรือนนอน

เมื่อข้าพเจ้าไปถึงใต้ถุนกุฏิหลวงพ่อ เห็นท่านนั่งอยู่จึงเข้าไปกราบท่าน ท่านจึงถามว่า "เอ...ใคร...มาจากไหน" ท่านคงจำไม่ได้ เพราะเคยพบท่านครั้งหนึ่งเมื่อหลายปีมาแล้ว ข้าพเจ้าจึงเรียนให้ท่านทราบ

"อ้อ...ท่านมหารี มาธุระอะไรล่ะ" ท่านถาม

"กระผมตั้งใจมาฝากตัวเป็นลูกศิษย์ ขอรับ" ข้าพเจ้าเรียนท่าน

"มาอยู่กับผมก็ได้...แต่อย่ามีลับลมคมใน" ท่านพูดช้าๆ ฟังเย็นๆ

พอได้ฟังคำพูดของท่าน ข้าพเจ้าถึงกับสะดุ้ง มีความรู้สึกหวั่นใจ เพราะรู้ตัวดีว่าเอาของผิดวินัยเข้ามา แต่ก็ข่มใจเรียนท่านไปว่า "ขอรับ...ถ้ากระผมทำผิด บกพร่อง ผิดพลาด นิมนต์ขนาบได้เต็มที่"

"เอาอะไรมาบ้างล่ะ" ท่านถาม

"ก็มีผ้าสบง จีวรสำหรับผลัดเปลี่ยน และบริขารเล็กๆ น้อยๆ

"ไม่ได้เอาบาตรมารี" หลวงพ่อถามพร้อมกับมองหน้า

"เปล่า ขอรับ" ข้าพเจ้าตอบท่าน

"อ้าว ทำไมล่ะ เป็นมหา สอนไปสอนมา ทิ้งบาตรแล้วหรือ..."

"กระผมยังไม่ทราบกฎระเบียบของทางนี้ ขอรับ" ข้าพเจ้าตอบ

หลวงพ่อท่านพูดต่อไปว่า "บาตรเป็นบริขารชิ้นแรกที่พระอุปัชฌาย์แนะนำให้รู้จักและมอบให้ สำหรับใช้ใส่บริขารแทนกระเป๋าในคราวเดินทาง (เดินธุดงค์) ใช้เป็นภาชนะใส่อาหารเวลาฉัน ใช้เป็นภาชนะตักน้ำฉัน น้ำใช้ในคราวออกธุดงค์"

ข้าพเจ้าสงบใจฟังท่านพูด แต่ก็นึกค้านในใจว่า "ที่ท่านพูดก็ถูกของท่าน สำหรับพระกรรมฐานเท่านั้นหรอก แต่สำหรับพระนักเรียนใครจะเอาไป มันเกะกะ เก้งกาง ไม่สะดวก ไม่ทันสมัย" แต่เอ...นี่เรากลายเป็นคนลืมบริขารชิ้นแรก ที่พระอุปัชฌาย์มอบให้เสียแล้ว จึงถูกท่านติงเอา

"เคยฉันในบาตรไหม..."

"ไม่เคย ขอรับ"

"เคยฉันหนเดียวไหม"

"ไม่เคย ขอรับ"

"ทีนี้ เมื่อเรียนมามาก สอนมามากแล้ว ลองทำตามพระพุทธเจ้าดูก่อนนะ" หลวงพ่อพูดต่อ "เราเคยเรียนธรรมะในกระดาษ รู้ธรรมะตามกระดาษ สอบความรู้ในกระดาษและท่านก็รับรองความรู้ด้วยกระดาษ ซึ่งเราเคยผ่านมาแล้ว เมื่อเรามาปฏิบัติก็จะทราบได้เองว่า ธรรมะที่เกิดจากสัญญา (เรียน จำได้) กับธรรมะที่เกิดจากการภาวนา มันต่างกันมากอยู่ มันมีความหมายละเอียดต่างกัน...

มันเหมือนกับคนหนึ่งมีรูปม้าหลายๆแผ่น อีกคนหนึ่งมีม้าตัวเดียว ถึงคราวออกเดินทาง คนที่มีม้าตัวเดียวยังดีกว่าคนที่มีม้าหลายแผ่น เพราะอันหนึ่งมันใช้ได้ อันหนึ่งใช้ไม่ได้ เรื่องนี้ผู้มาประพฤติปฏิบัติย่อมรู้ได้เอง ไม่ใช่เรื่องบอกกัน"

ข้าพเจ้าตั้งใจฟังหลวงพ่อท่านให้โอวาทด้วยความซาบซึ้ง มันเป็นคำพูดที่เราไม่เคยได้ยินมาก่อน ประกอบกับเสียงของท่าน ฟังชัดถ้อยชัดคำ ช้าๆ นุ่มนวล เยือกเย็น หลั่งออกมาจากใจที่เปี่ยมด้วยเมตตา

หลวงพ่อจึงหันไปสั่งสามเณร ให้ไปเอากระเป๋าที่ศาลามาให้ ขณะที่หลวงพ่อปรารภเรื่องเล็กๆน้อยๆ อีกไม่นานสามเณรก็หิ้วกระเป๋าเดินเข้ามาถึงชานกุฏิ และแล้วสิ่งที่ไม่นึกคิดก็ปรากฏขึ้น ข้าพเจ้ามองไปดูกระเป๋าเห็นซิบแตกออกหมด ใจหายวาบ...

น่าแปลกใจ น่าอัศจรรย์ใจอะไรเช่นนี้... ซิบกระเป๋าเรารูดปิดล็อคกุญแจเรียบร้อย ก่อนจะหิ้วผ่านเข้ามาในเขตวัด มันแตกออกได้อย่างไรกัน ทั้งๆ ที่กุญแจยังล็อคอยู่ หรือว่าซิบแตกตั้งแต่หลวงพ่อพูดว่า "**อย่ามีลับลมคมใน...**" เป็นไปได้หรือนี่ แต่ว่ามันเป็นไปแล้ว เอ...นี่เราคงโดนท่านลองดีเข้าแล้ว

ข้าพเจ้าเริ่มหัวใจสั่น... เริ่มมีความเคารพเลื่อมใสหลวงพ่อมากขึ้นนึกละอายใจ ไม่กล้ามองหน้าท่าน เพราะเข้าใจว่าท่านคงทราบแล้วว่าเราเอาของผิดวินัยเข้ามา ท่านทิ้งช่วงแห่งคำพูดไว้ชั่วระยะหนึ่ง ดูเหมือนหลวงพ่อจะทราบว่า ภายในจิตใจของข้าพเจ้ากำลังวุ่นวาย สับสน สะดุ้งหวั่นไหว แล้วท่านก็พูดต่อ "การเป็นอยู่ที่นี่เราอยู่กับธรรมชาติ อยู่อย่างสบายไม่มีอะไรมาก เมื่อมาอยู่ด้วยกันก็อย่าแบกพัดแบกยศ แบกคัมภีร์เข้ามา เอาทิ้งไว้นอกวัดเสียก่อนโน่นเพราะถ้าบ่ามันหนักอยู่แล้วจะรับของใหม่ไม่ได้อีก จะดูอะไรต้องดูให้นานๆนะ ดูเพียงเดี๋ยวเดียวก็จะไม่เห็น"

เมื่อท่านให้ข้อคิดพอสมควรแล้ว ท่านจึงสั่งให้ไปพักที่กุฏิสร้างใหม่อยู่ทางทิศตะวันตกนับจากกุฏิของท่านไปเป็นหลังที่ 3 เมื่อขึ้นไปบนกุฏิข้าพเจ้ารีบเปลื้องจีวรออก ก้มลงตรวจดูซิบล้วงเอากุญแจในย่ามมาไขรูดซิบไปมา ก็เข้าที่ดีเหมือนเดิม มันน่าแปลกใจอะไรเช่นนี้ มากราบหลวงพ่อยังไม่ถึงชั่วโมงก็โดนท่านปราบเสียแล้ว ท่านผู้อ่านอาจจะค้านว่าซิบเก่าชำรุดมันจึงเป็นเช่นนั้น ข้าพเจ้าขอยืนยันว่ายังใหม่แน่เพราะเพิ่งซื้อมายังไม่ถึงเดือน

เมื่อข้าพเจ้ามาอยู่วัดหนองป่าพง ก็เริ่มได้รับความรู้ ความเข้าใจใหม่ๆ เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ จากการฉันวันละสองมื้อมาเป็นวันละมื้อ เพราะก่อนมาอยู่เคยคิดไว้ว่าเราคงไม่ไหวแน่เพราะร่างกายเราอ่อนแอ

หลวงพ่อท่านได้เมตตาข้าพเจ้าเป็นพิเศษอยู่หลายอย่าง เช่น บาตรเก่าของท่าน ท่านใช้มาเป็นเวลาสิบปี พึ่งเปลี่ยนใหม่เมื่อปี ๒๕๑๐ ท่านเก็บไว้ในตู้ พอข้าพเจ้าไปอยู่ ท่านก็สั่งให้เอามาให้ข้าพเจ้าใช้ บาตรลูกนี้มีอายุเกือบเท่าอายุของข้าพเจ้า และท่านสั่งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้ติดตามท่านเวลาออกบิณฑบาตเป็นประจำ ซึ่งผู้เป็นอาคันตุกะน้อยรูปนักที่จะได้รับอนุญาตเช่นนั้น

ตอนเย็นหลังจากทำวัตรเสร็จแล้ว ศิษย์ผู้ใคร่ต่อการฟังโอวาทก็ทยอยกันไปหาท่านที่กุฏิซึ่งหลวงพ่อนั่งรออยู่เกือบจะกล่าวได้ว่าแทบทุกวัน พวกเราจึงได้ฟังธรรมนอกธรรมาสน์เป็นส่วนมาก รู้สึกว่าเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติธรรม ขจัดความสงสัยที่เกิดขึ้นได้โดยที่เราไม่ต้องเรียนถาม ท่านพูดไป ๆ ก็ไปตรงกับเรื่องของเราเอง

เวลาออกบิณฑบาตเดินตามหลังท่านไป ก็ได้ฟังธรรมะไปด้วย ล้วนแต่เป็นคติเป็นแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติธรรมได้ดี จะเรียกว่าฟังธรรมเคลื่อนที่ก็เห็นจะถูกเมื่ออยู่กับท่านหลายวันเข้าความพอใจ ชอบใจในการรับฟังและในข้อวัตรปฏิบัติก็มีมากขึ้น เรื่องบางเรื่องที่เราเคยเรียนมาไม่เข้าใจ กลับได้รับความเข้าใจ แม้แต่พระวินัยบางข้อที่เคยสงสัยก็ได้รับความเข้าใจดีขึ้น

ตกหลุมพราง

พอได้เจอคำว่าตกหลุมพราง บางท่านอาจจะตกใจไปว่า เอ...ที่วัดป่าพงมีการขุดหลุมพรางคอยดักคนเข้าไปให้ตกด้วยหรือ เปล่าหรอก...ที่ว่าหลุมพรางน่ะมิได้หมายความว่าเป็นหลุมพรางทางภาคพื้นดิน แต่มันเป็นหลุมพรางทางอากาศ (ทางคำพูด) ต่างหาก ติดตามไปก็คงเข้าใจได้เอง

เช้าวันหนึ่ง ขณะที่ข้าพเจ้าติดตามหลวงพ่อเข้าไปบิณฑบาตพอไปถึงทางเลี้ยวซ้าย หลวงพ่อเดินซะลอเหมือนคอยจังหวะให้ข้าพเจ้าไปถึง พอเดินไปทัน ท่านเหลียวไปดูบ้านหลังหนึ่งซึ่งชำรุดเก่าคร่ำคร่า เป็นบ้านช่างไม้รับจ้างปลูกเรือน ข้าพเจ้ามองตามท่าน ทันใดนั้นก็ได้ยินท่านพูดว่า "เอ...บ้านช่างไม้นี่เก่าชำรุดเสียจริงนะ" ข้าพเจ้าจึงคล้อยตามเสริมขึ้นว่า "เป็นช่างไม้มีฝีมือมีคนมาจ้างบ่อย คงจะยังไม่มีเวลาทำของตนเอง"

หลวงพ่อหันมามองข้าพเจ้าพร้อมกับพูดว่า "เราก็เหมือนกันนั่นแหละ มัวแต่สอนเขา" เอาเข้าแล้วไหมล่ะ เราเผลอไปจึงตกหลุมพรางของท่านเข้า...ข้าพเจ้าได้ยินท่านพูดถึงกับสะอึกรู้สึกกินใจถึงใจ แทบจะวางบาตรนั่งลงกราบรับรองว่าจริงตามที่ท่านพูด เพราะคาดไม่ถึง ไม่นึกว่าจะโดนท่านสอนธรรมะแบบเคลื่อนที่อย่างนี้ แต่ก็ดีแล้วทำให้ได้ข้อคิดจากที่ท่านเตือนสติ ความเงียบเกิดขึ้นชั่วขณะ เดินตามหลังท่านไป ใจก็หวนระลึกถึงเรื่อง ๆ หนึ่ง ซึ่งมีอยู่ในหนังสือธรรมบทว่า

มีภิกษุ 2 รูปเป็นเพื่อนกัน ออกบวชพร้อมกันตั้งใจบวชถวายชีวิตในพระศาสนา ได้อยู่ศึกษาข้อวัตรต่าง ๆ อันนักบวชจะพึงรู้พึงทำให้ถูกต้องตามแบบสมณะที่ดีพึงทำ อยู่จำพรรษาในสำนักอุปัชฌาย์อาจารย์ จนมีพรรษากาลพอสมควรที่จะปกครองตนเองได้แล้ว

รูปหนึ่งคิดว่า ตนมีอายุเข้าเขตวัยกลางคนแล้วยากที่ศึกษาปริยัติธรรมให้จบบริบูรณ์แบบได้ จึงได้ศึกษาแนวทางแห่งการปฏิบัติจนเป็นที่เข้าใจแล้ว กราบทูลลาพระพุทธองค์มุ่งสู่ป่าเพื่อปฏิบัติธรรม

อีกรูปหนึ่งคิดว่า ตนพอมีกำลังจะศึกษาปริยัติธรรมได้ จึงตั้งใจศึกษาจดจำพระสูตรต่าง ๆ จนครบพระไตรปิฎกเที่ยวบอกธรรมสอนธรรมในที่ต่าง ๆ จนมีลูกศิษย์นับเป็นจำนวนร้อย ๆ เมื่อมีคนรู้จักมาก ลาภสักการะต่าง ๆ เกิดขึ้นเป็นผลพลอยได้ติดตามมามากขึ้น ๆ ท่านก็พอใจอิ่มใจและภาคภูมิใจในความมีลาภสักการะ และลูกศิษย์ลูกหามากเช่นนั้น เมื่อนึกถึงกิตติศัพท์และเสียงเยินยอที่ตนได้รับ ก็ทำให้ท่านสบายใจ เป็นการเพียงพอแล้วสำหรับสิ่งที่ตนได้รับ เมื่อได้เข้ามาบวชในพระศาสนา

ส่วนภิกษุที่เข้าไปอยู่ในป่า ตั้งใจบำเพ็ญภาวนาเดินจงกรม นั่งสมาธิ พิจารณาธรรมะ ให้เห็นเป็นของไม่เที่ยงทนได้ยาก มิได้อยู่ในอำนาจของตน มีแล้วหาไม่ เกิดแล้วดับไป บางโอกาสก็สาธยายอาการ ๓๒ พิจารณาตั้งแต่ปลายเท้าขึ้นมา ตั้งแต่ปลายผมลงไปจรดปลายเท้าแยกแยะออกเป็นส่วน ๆ ตั้งแต่ ขน ผม เล็บ ฟัน หนัง ไปจนถึงเยื่อมันสมองในกระโหลกศีรษะ ให้เห็นเป็นของปฏิกูลพึงรังเกียจไม่น่าเอา ไม่น่าเป็น ซึ่งมีอยู่ในกายตนและกายของคนอื่น เมื่อมันยังเคลื่อนไหวไปมาได้ก็ยังพอน่าดูน่าชม และพอสิ้นลมเมื่อไร ก็เป็นของไม่น่าปรารถนา ถึงแม้จะมีการรวมตัวเป็นกลุ่มเป็นก้อนอยู่ ก็มีการเกิดดับอยู่เป็นประจำ ไม่จีรังยั่งยืน

วันคืนผ่านไป ท่านบำเพ็ญเพียรด้วยความบากบั่นไปเรื่อย ๆ โดยอาศัยขันติธรรมเป็นที่ตั้ง ยึดเอาหลักศีลสมาธิ ปัญญา เป็นเส้นทางเดิน จนความยึดมั่นถือมั่นจางคลายหายไปหมดสิ้น จิตหลุดพ้นแล้วจากอาสวะอย่างสิ้นเชิง จนท่านเปลี่ยนภาวะจากปุถุชนเป็นพระอริยบุคคล ในชั้นอรหันต์ขีณาสพไปแล้ว จึงนับว่าพระอรหันต์สาวกของพระพุทธองค์ได้เพิ่มจำนวนขึ้นอีก ๑ รูป ท่านอยู่ในลักษณะสำรวมกาย วาจา ใจ พักผ่อนอิริยาบท ดื่มรสแห่งวิมุตติสุขอยู่ในราวป่าเป็นเวลานานพอสมควรแก่สันติสุขที่เกิดขึ้นนั้น ๆ

ได้มีภิกษุจำนวนหลายรูป และหลายครั้ง ได้ทูลลาพระพุทธองค์มุ่งหน้าสู่ป่า อันเป็นสำนักของพระขีณาสพเถระ เข้าฝากตัวเป็นศิษย์อยู่ประพฤติปฏิบัติธรรม ตั้งอยู่ในโอวาท ไม่ประมาท มีความอดทน ขยันหมั่นเพียร ไม่ท้อถอย ถือเอาข้อวัตรปฏิบัติที่พระอาจารย์ดำเนินมาเป็นแนวทาง เดินตามบาทแห่งพระอรหันต์ ไม่นานวันท่านเหล่านั้นก็ได้รู้แจ้งเห็นจริงในสัจธรรม กลายเป็นพระอรหันต์ไปหมดทุกรูป

เมื่อสาวกเหล่านั้น ผู้อยู่จบพรหมจรรย์ดังที่ตนตั้งปณิธาน จึงกราบพระเถระผู้เฒ่าซึ่งเป็นอาจารย์คืนสู่เชตวัน พระเถระได้แนะนำวิธีการเข้ากราบบังคมทูลพระศาสดา และการเข้านมัสการพระเถระผู้ใหญ่ ให้ไปนมัสการพระเถระผู้สหายของพระอาจารย์

นับเป็นเวลาหลายครั้ง ที่พระเถระเจ้าถิ่น ผู้หยิ่งในเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นพหูสูต ลำพองใจในความมีลาภสักการะ สรรเสริญ สุข อยู่ในท่ามกลางสานุศิษย์นับเป็นจำนวนร้อยๆ จิตใจของท่านนับวันแต่จะพองขึ้น ด้วยอำนาจแห่งทิฐิมานะที่พอกเอาไว้ประดุจดังลูกโป่งที่อัดด้วยลม

พอมีพระภิกษุที่มาจากป่ามากราบนมัสการและเรียนท่านว่า "พระอาจารย์ของพวกผมขอฝากนมัสการใต้เท้าขอรับ"

"ใครกันนะ...ที่เป็นอาจารย์ของพวกคุณ" พระเถระถามด้วยท่าทางผึ่งผาย

"พระอาจารย์ที่เป็นสหายคู่นาคของใต้เท้า...ขอรับ" พระสาวกเหล่านั้นตอบ

"ก็อะไรกันเล่า...ที่พวกคุณได้เรียนจากภิกษุรูปนั้น ธรรมะบทหนึ่งหมวดหนึ่ง หรือว่าปิฎกไหนบ้าง ในพระไตรปิฎก" พระเถระถามเป็นเชิงข่มด้วยภูมิปริยัติ และท่านได้คิดเลยเถิดไปอีกว่า "เพื่อนของเรา บวชพร้อมกันอยู่ด้วยกันไม่กี่ปีก็หนีเข้าป่า ไม่ได้ศึกษาปริยัติธรรมเหมือนเรา เห็นจะไม่รู้แม้แต่คาถาหนึ่งของธรรมะ ก็ยังอุตส่าห์มีลูกศิษย์หลายรูป เอาเถอะ...มาเยี่ยมเมื่อไรก็จะไล่ให้จนเสียที..."

ความเข้าใจของท่านผู้คงแก่เรียน ในสมัยพระพุทธกาลก็ยังมีถึงเพียงนี้ ไฉนเล่า ในสมัยปัจจุบัน จะไม่พึงเกิดมีขึ้นอีก นี่หรือ...คือความมืดในแสงสว่าง ท่านผู้รู้โปรดได้พิจารณาหาความเป็นจริงกันเถิด

ครั้นต่อมา ท่านพระเถระผู้ขีณาสพ จึงออกจากป่าเพื่อไปเฝ้าพระพุทธองค์ พอมาถึงวัดเชตวัน เก็บบาตรและบริขารอื่นไว้ในสำนักของพระเถระผู้สหาย ไปถวายบังคมพระศาสดาและนมัสการพระเถระผู้ใหญ่ที่อยู่ในเชตวัน เสร็จแล้วจึงกลับมายังที่อยู่ของพระเถระเจ้าถิ่น

หลังจากได้ทำปฏิสันถาร ด้วยอาคันตุกะวัตรเป็นที่เรียบร้อยแล้ว พระเถระผู้เจ้าถิ่น ซึ่งนั่ง ณ อาสนะเสมอกัน ข้างๆพระเถระที่มาจากป่า ขณะนั้นจึงคิดว่า "ถึงเวลาแล้วที่เราจะได้ถามปัญหาธรรมะ เพื่อเป็นการวัดภูมิดูให้รู้แน่ว่า ใครจะเด่นดังกว่าใครอยู่ในท่ามกลางสานุศิษย์ทั้งสองฝ่ายในวันนี้"

พระพุทธองค์ทรงทราบด้วยพระหฤทัยว่า "**ภิกษุรูปนี้จะก้าวร้าวลูกของเรา ผู้ซึ่งมีคุณธรรมสูง เธอจะตกนรกเสียเปล่า**" ด้วยทรงมีพระเมตตาต่อพระเถระพระองค์จึงทรงทำเป็นดำเนินผ่านมา จนถึงที่สังฆสันนิบาตแห่งนั้น ทรงประทับนั่งเรียบร้อยแล้ว ยังมิทันที่พระเถระจะถามปัญหา พระองค์ก็ตรัสถามเสียเอง

ครั้งแรกก็ทรงถามปัญหาธรรม ในขั้นปฐมฌาณกับพระเถระเจ้าถิ่น เมื่อท่านทูลตอบไม่ได้ จึงทรงตรัสถามในขั้นรูปสมาบัติ อรูปสมาบัติเป็นลำดับขึ้นไป พระเถระก็ทูลตอบไม่ได้แม้แต่ข้อเดียว

พระพุทธองค์จึงทรงผินพระพักตร์ไปถามพระเถระผู้ขีณาสพ ที่มาจากป่า พระเถระก็ทูลตอบได้ทั้งหมด จนเป็นที่พอพระทัย ที่นั้นพระองค์จึงทรงตรัสถามในขั้นโสดาปัตติมรรค พระเถระเจ้าถิ่นทูลตอบไม่ได้ ถามพระเถระผู้ขีณาสพทูลตอบได้

พระพุทธองค์จึงทรงประทานสาธุการว่า สาธุ...

พระองค์จึงทรงตรัสถามในเรื่องมรรคผลสูงขึ้นเป็นลำดับ พระเถระเจ้าถิ่นก็จนปัญญามิสามารถทูลตอบได้

ส่วนพระเถระผู้ขีณาสพทูลตอบได้ทุกข้อ

พระองค์ทรงพอพระทัย จึงทรงประทานสาธุการอีก ๓ ครั้ง สาธุ...สาธุ...สาธุ...บรรดาเหล่าเทพยดาฟ้าดินจนถึงพรหมโลกรวมทั้งนาค ครุฑ คนธรรพ์ ได้ฟังพระสุรเสียงสาธุการของพระพุทธองค์ต่างก็ชื่นชมยินดี ได้เปล่งสาธุการดังสนั่นหวั่นไหวไปทั่วจักรวาล

บรรดาลูกศิษย์ของพระเถระเจ้าถิ่น พอได้ยินและได้เห็นเหตุการณ์เช่นนั้นแทนที่จะอนุโมทนาสาธุการด้วยแต่กลับเข้าใจผิดด้วยอกุศลจิต จึงพากันซุบซิบนินทาว่า "อะไรกันนี่ พระพุทธองค์ทรงทำอย่างไรกัน แค่พระหลวงตาแก่อยู่ในป่าเพิ่งกลับมา ไม่ได้ศึกษาปริยัติธรรมอะไร เพียงตอบปัญหาได้ ๔ – ๕ ข้อ ก็ประทานสาธุการเสียยกใหญ่ ส่วนอาจารย์ของพวกเราได้ศึกษาปริยัติธรรมมามาก จนจบพระไตรปิฎก เที่ยวสอนธรรม สวดธรรมมานาน จนมีลูกศิษย์ลูกหานับเป็นร้อย ๆ คำน้อยหนึ่งที่พระองค์จะทรงสรรเสริญก็ไม่มี"

พระพุทธองค์ทรงทราบวาระจิตอันเป็นอกุศลของภิกษุเหล่านั้น จึงทรงตรัสเตือนด้วยพระเมตตา "ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อาจารย์ของพวกเธอนั้น เปรียบเหมือนคนรับจ้างเลี้ยงโครักษาโคเพื่อผู้อื่น เพียงเพื่อค่าจ้างประจำวัน ส่วน (มะมะปุตโต) ลูกของพ่อ (ทรงหมายถึงพระเถระขีณาสพ) เป็นเช่นเดียวกับเจ้าของโค ย่อมมีสิทธิในตัวโค และได้ดื่มน้ำนมโคตามใจชอบ"

พระองค์ทรงตรัสเพิ่มเติมอีก พอสรุปได้ว่า "ผู้ใดได้เรียนพระพุทธพจน์ที่มีประโยชน์ไว้มาก แล้วนำพระพุทธพจน์นั้นไปสั่งสอนผู้อื่น แม้จะได้ลาภสักการะและเสียงเยินยอมากก็ตาม เมื่อเขายังประมาทอยู่ไม่ประพฤติปฏิบัติตามพุทธพจน์นั้น ผู้นั้นย่อมไม่ได้รับสันติสุขที่แท้จริง

ส่วนผู้ใด ถึงจะไม่ได้เรียนพุทธพจน์มาก ไม่ได้สอนมาก แต่หากประพฤติปฏิบัติตามพุทธพจน์นั้นจนรู้แจ้งชัด ละสนิมในใจ คือ ความโลภ ความโกรธ ความหลงได้ มีจิตหลุดพ้นดีแล้ว หมดความยึดถือในโลกไหน ๆ ผู้นั้นย่อมได้รับสันติสุขที่แท้จริง"

จากพระดำรัสที่ทรงตรัสสอนมานี้ พระพุทธองค์มุ่งส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชน ได้เรียนรู้ธรรมแล้วนำไปปฏิบัติจนเกิดผลขึ้นมา มิใช่ให้เรียนรู้ไว้เพียงเพื่ออวดอ้างหรือประดับบารมีตนเท่านั้น เพราะคุณธรรมจะไม่ปรากฏผลเท่าที่ควร เปรียบเหมือนคนเตรียมเดินทาง ได้ศึกษาหาเส้นทางจากแผนที่แล้วก็ต้องออกเดินทาง โดยอาศัยแผนที่นั้นเป็นหลัก มิใช่ว่าเรียนรู้แล้วนอนกอดแผนที่หรือเอาแผนที่ออกอวดอ้างกันอยู่ไม่ยอมออกเดินทาง ประโยชน์ย่อมมีน้อยเต็มที

อนึ่ง ผู้เขียนแผนที่ภูมิประเทศนั้น ไม่มีใครสามารถเขียนบอกละเอียดถึงเส้นทางว่า เท่านั้นวา เท่านั้นเส้น มีสิ่งนั้นๆ อยู่ จะบอกได้แต่จุดสำคัญ ๆ พอเป็นแนวทาง ผู้ออกเดินทางเท่านั้นย่อมรู้เห็นสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ข้างทางได้ละเอียดดี และจดจำได้ติดตา เพราะประสบพบเห็นมาด้วยตนเอง (ปัจจัตตัง) ดีกว่าดูในแผนที่หลายร้อยเท่านัก การรู้ธรรมตามหนังสือกับการรู้ธรรมด้วยการภาวนาย่อมมีค่าต่างกันเช่นนั้น เพราะเหตุนี้เองพระองค์จึง ทรงตรัสเปรียบเทียบพระเถระ ๒ รูปนั้นไว้ว่า รูปหนึ่งเหมือนลูกจ้างรับเลี้ยงโค อีกรูปหนึ่งเหมือนเจ้าของโค

เป็นอันว่าคำพูดของหลวงพ่อเพียงประโยคสั้นๆ ว่า **"เราก็เหมือนกันนั่นแหละ มัวแต่สอนเขา"** มันเข้าไปสั่นสะเทือนอยู่ในจิต จนต้องคิดทบทวนถึงอดีตที่ผ่านมา บางวันแม้จะเดินจงกรมหรือนั่งสมาธิอยู่ หรือแม้แต่ทำกิจวัตรอย่างอื่นอยู่ จิตมันก็วิ่งไปรับเอาคำว่า **"ลูกจ้าง"** กับ **"ลูกของพ่อ"** มาพิจารณาครั้งแล้วครั้งเล่า จนกระทั่งคิดไปว่า **"เราบวชเพื่ออะไร เพื่อพ้นทุกข์ หรือ เพื่อเพิ่มทุกข์"**

ความห่วงหน้าห่วงหลังก็เกิดขึ้น มันเกิดสู้รบกันอยู่ในจิตผลัดกันแพ้ผลัดกันชนะ เราต้องการพบบ่อน้ำก็พบแล้ว เราต้องการพบบ่อเพชรบ่อพลอย ก็พบแล้ว ลงมือตัก ลงมือขุดหรือยัง... อยากได้ของใหม่ แต่ไม่อยากวางของเก่า ห่วงวัดก็ห่วง ห่วงโยมก็ห่วง ถ้าเราจากไปกลัวสำนักเรียนจะร้าง กลัวญาติโยมจะเสียใจ...

เย็นวันหนึ่ง หลังจากทำกิจวัตรร่วมกับเพื่อนบรรพชิตเสร็จแล้ว จึงได้พากันมาที่ใต้กุฏิหลวงพ่อเช่นเคย ฟังหลวงพ่อพูดเรื่องนั้นเรื่องนี้ เป็นคติเตือนใจไปพอสมควรแล้ว ท่านจึงชำเลืองดูข้าพเจ้าและถามว่า **"ยังมีความกังวลอะไรอยู่หรือ"** ข้าพเจ้าคิดว่าท่านคงทราบความห่วงหน้าห่วงหลังของเราแล้ว สู้บอกท่านไปตามตรงดีกว่าจึงประนมมือเรียนท่านว่า

"กระผมยังห่วงสำนักเรียน ห่วงญาติโยมกลัวเขาจะเสียใจ..."

"ญาติโยมน่ะ เขากลัวแต่วัดเขาจะร้าง เขาไม่กลัวเราจะร้างหรอก" หลวงพ่อพูดต่อไปอีก

"ดูแต่เมืองกบิลพัสดุ์ เมืองเทวหะ เมืองพ่อเมืองแม่ของพระพุทธเจ้า ก็ยังกลายเป็นป่ามิใช่หรือ..."

ข้าพเจ้าประนมมือรับคำท่านโดยมิได้พูด เพราะความจริงก็เป็นเช่นนั้น ดูเหมือนจะได้ยินเสียงกระซิบตามสายลมดังแว่วมาเตือน

"คุณเอ๋ย...อย่าห่วงบ้าน ห่วงวัดอยู่นักเลย จงห่วงชีวิตคิดแสวงหาสัจธรรม ก่อนที่ชีวิตนี้จะแตกดับ"

ความเงียบเกิดขึ้นชั่วขณะ ข้าพเจ้าได้รับฟังโอวาทที่ซึ้งใจ พอใจมาก ได้ยินหลวงพ่อพูดสัพยอกว่า "จะอดทนได้หรือเปล่าหนอ...พอมองเห็นสำรับกับข้าวที่เคยฉันตั้งอยู่ข้างหน้า จะอด (ไม่ฉัน) ได้หรือเปล่า"

ข้าพเจ้าเข้าใจความหมายในคำพูดของท่าน จึงประนมมือเรียนตอบไปว่า "ถ้าเป็นอาหารที่เคยผ่านมาแล้วอดทนได้ขอรับ"

โล่งอกไปที สำหรับความกังวล ที่มันเกิดขึ้นรบกวนเราอยู่บ่อย ๆ ข้าพเจ้าตัดสินใจแน่นอนแล้ว เราพร้อมแล้วทุกอย่างที่จะเข้ามาอยู่เพื่อปฏิบัติธรรม แต่จะต้องเข้ามาชนิดที่ตัดบัวให้เหลือใย...

ธรรมะเกิดที่จิต

เมื่อข้าพเจ้าเป็นผู้ที่ยังใหม่ต่อข้อวัตรปฏิบัติ ใหม่ต่อธรรมชาติ ใหม่ต่อการรับฟังโอวาทแบบพระป่า ย่อมจะพาให้เกิดมีอะไรที่บกพร่องอยู่บ้าง ถือว่าเป็นของธรรมดาแต่จะพยายาม

สองอาทิตย์ผ่านไป วันนั้นดูจะเป็นวันเพ็ญเดือนห้า ตามปกติในวันพระเช่นนั้น พระภิกษุสามเณรรวมทั้งอุบาสก อุบาสิกา พากันถือเนสัชชิก ถวายการนอนแก่พระพุทธเจ้า เป็นพุทธบูชาตลอดทั้งคืน

คืนนั้นหลวงพ่อขึ้นธรรมาสน์ ท่านนั่งหลับตาเทศน์ตั้งแต่เวลาประมาณ ๓ ทุ่มครึ่ง จนกระทั่งถึงตีหนึ่ง ข้าพเจ้านั่งฟังด้วยความสบายใจ แต่เพราะความเป็นผู้ใหม่รู้สึกปวดหลัง ปวดเอว และปวดปัสสาวะ จึงต้องกราบพระประธาน เดินออกจากศาลาไปทำธุระ เสร็จแล้วเดินมายืนอยู่ข้าง ๆ ศาลา ยืนพิงผนังศาลาฟังหลวงพ่อเทศน์ไปด้วย วันนั้น หลวงพ่อเทศน์เป็นที่จับใจมาก ตอนหนึ่งท่านเทศน์ว่า

"การปฏิบัติธรรมนั้น บางทีโยมแก่ ๆ อาจจะสงสัยเกิดความหนักใจไม่สบายใจ เพราะคิดว่าตนเองท่องจำไม่ได้ สวดไม่ได้ แก่แล้วความจำไม่ดีหลง ๆ ลืม ๆ อันที่จริงแล้วเมื่อเรายังหายใจอยู่เคลื่อนไหวได้อยู่ ยังรู้จักเผ็ด – เค็ม รู้จักร้อน – หนาวอยู่ ก็ปฏิบัติธรรมได้ มันเป็นธรรมทั้งนั้น ข้อสำคัญทำใจให้มันเกิดตัว **"พอ"** ขึ้นมา **ธรรมะคือความพอดี** เช่น จะกินอาหาร ทำคำข้าวให้มันพอดีเคี้ยวได้สะดวกมันก็เป็นธรรม แต่ถ้าทำคำข้าวให้เล็กเท่าเม็ดพุทรา หรือโตเท่าไข่ไก่ นั่นมันไม่พอดี มันก็ไม่เป็นธรรมะ จะตัดเสื้อ – กางเกง ก็เหมือนกัน ให้มันพอดีกับคนที่จะใช้ คนโตตัดตัวเล็ก มันก็นุ่งไม่ได้ คนเล็กตัดตัวโตมันก็นุ่งรุ่มร่ามไม่เข้าท่า แม้แต่นุ่งเสื้อผ้าที่ไม่เหมาะกับเพศกับวัยของตนมันก็ไม่น่าดู มันผิดธรรมะ เสื้อผ้าที่เรานุ่งมาวัดเมื่อมันไม่ขาดไม่สกปรกก็ใช้ได้ ในเมื่อเรามันจน

จะไปดิ้นรนหาของราคาแพง ๆ เกินฐานะของตนมาใช้มันก็ลำบาก ยิ่งไปเที่ยวลักขโมย ปล้นจี้เอาของเขามาเป็นของเรา ยิ่งสร้างความเดือดร้อนใหญ่ มันเลยไม่เป็นธรรมะ

การพูดจาก็เหมือนกัน ให้มันพอดีกับเพศกับวัยของตน ระวังคำพูด พูดความจริง พูดสิ่งที่มีประโยชน์ไม่กระโชกโฮกฮาก ไม่หยาบคาย รู้ตัวว่าเรากำลังพูดเรื่องอะไร พูดกับใครให้เหมาะแก่ผู้ฟัง ผู้ฟังฟังแล้วก็สบายใจ ผู้พูดก็สบายใจ

ส่วนเรื่องใจ เราก็ระวังไม่ให้เกิดความต้องการเกินพอดี เกินฐานะ เกินสิทธิที่เราจะได้รับ เมื่อต้องการก็แสวงหาในทางที่ถูกที่ควร ได้มาก็ไม่ดีใจจนเกินไป ของเสียไปก็ไม่เสียใจจนเกินไป ไม่ปล่อยใจให้หลงระเริงไปตามรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัส จนกระทั่งรู้ว่าอะไรมันเข้ามาในใจ ทำใจให้ขุ่นมัว เศร้าหมอง วุ่นวาย ก็รีบไล่สิ่งเหล่านั้น ให้มันออกไปจากใจให้ได้ เท่านี้มันก็ถูกธรรมแล้ว ได้ปฏิบัติธรรมแล้ว ใจเราสำคัญมาก มันเป็นนายของกาย มันเป็นนายของทุกสิ่งทุกอย่าง จะทำดี พูดดี ก็อยู่ที่ใจ ทำร้าย พูดร้าย ก็อยู่ที่ใจ ฉะนั้นเราจึงต้องฝึกฝนด้วยการนั่งสมาธิ ด้วยการเดินจงกรมด้วยการพิจารณา"

ข้าพเจ้ายืนพิงผนังศาลาฟังท่านเทศน์มาแค่นี้ ก็เกิดความคิดว่า... วันนี้หลวงพ่อเทศน์ฟังเข้าใจง่ายดี ยกเอาธรรมะที่ลึกล้ำ มาทำให้เราฟังง่าย เข้าใจง่าย เราจำเอาไปเทศน์ให้โยมทางบ้านฟัง เห็นจะดี

เวลาผ่านไปยังไม่ถึงนาที ก็ได้ยินหลวงพ่อท่านบรรยายไปว่า "การฟังเทศน์นั้น เรื่องจะจำเอาของคนอื่นไปพูดให้คนอื่นฟังนั้น อย่าเลย... ธรรมะของเป็นเอง เกิดขึ้นทางจิตที่จิต พระพุทธเจ้าตรัสรู้ทางจิต บรรลุธรรมทางจิต ด้วยการฝึกจิต ธรรมะต้องเกิดจากการภาวนาจึงจะมีประโยชน์ ส่วนธรรมะที่จำเขามา อันเกิดจากสัญญามีค่าน้อย..."

เจอเข้าอีกแล้วไหมล่ะ หลวงพ่อนั่งหลับตาเทศน์อยู่บนธรรมาสน์ เราก็ยืนพิงผนังฟัง คิดของเราอยู่ข้างนอก แต่ทำไมโดนท่านจี้เข้าให้คล้ายกับท่านคอยไล่ต้อนจิตของเราทุกขณะ ทั้ง ๆ ที่ท่านก็ทำของท่านอยู่อย่างหนึ่ง แต่ท่านก็ทราบเรื่องของเราที่คิดอีกเรื่องหนึ่งจนได้ ข้าพเจ้าจึงเกิดความเกรงกลัวท่าน จะนึกคิดอะไรต้องระวัง...ทั้งเกิดความเคารพในท่านเพิ่มมากขึ้น...

คิดดูอีกที พลังจิตของหลวงพ่อก็เหมือนกับเรดาร์คอยเที่ยวสอดส่ายตรวจตราดูจิตของข้าพเจ้าอยู่เสมอแม้แต่จะคิดอะไรก่อนจำวัด พอรุ่งเช้าก็โดนท่านพูดต้อนเอาจนต้องหยุดคิดในเรื่องนั้น... แม้ว่าท่านจะมิได้บอกตรง ๆ แต่พอท่านพูดไป ๆ ก็มาลงเอากับเรื่องที่เราคิดทำให้แก้ไขได้ทันท่วงที เพราะพลังจิตอันสูงส่งประกอบด้วยเมตตาของหลวงพ่อย่อมหลั่งธรรมธาราสู่มวลศิษย์ผู้ซึ่งกำลังตกอยู่ในห้วงเหวแห่งความกังวลเสมอ บางครั้งท่านเคยพูดสัพยอกว่า...

"มหา...ม้าพยศนี่ ถ้าเราฝึกได้ มันวิ่งดีนะ..."

ข้าพเจ้าฟังแล้ว ก็ทำตาปริบ ๆ ไม่ได้พูดอะไร... ซึ่งระยะเวลาประมาณครึ่งเดือนก็ทำให้ความสงสัยว่า "พระกรรมฐานท่านมีดีอะไร?" ได้หายไปจากจิตของข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าขอยุติ "หนึ่งเดือนในป่าพง" ไว้เพียงเท่านี้ก่อนโอกาสหน้าคงจะได้บันทึกต่อ ขอฝากคติธรรมไว้ว่า

ดู ฟังคม สัมผัสรส ปราฏฏ ถูกต้อง หมองจิต
ปล่อยว่าง วางละ อย่าคิด หมดพิษ ใจเย็น เห็นธรรม
สุขสงบ พบเห็น เด่นชัด ปฏิบัติ ตามธรรม นำสุข
เย็นกาย เย็นใจ มั่นคง อาจสอง สดชื่น รื่นฤทัย...

๑ เดือนในป่าพง (ตอนที่สอง)

คืนนั้นที่ข้าพเจ้าได้รับข้อคิดจากหลวงพ่อ ขณะยืนพิงผนังศาลาอยู่ว่า "การฟังเทศน์นั้น...เรื่องจะจำเอาของคนอื่น ไปพูดให้คนอื่นฟังนั้นอย่าเลย...ธรรมะของเป็นเองเกิดขึ้นทางจิต ที่จิต พระพุทธเจ้าตรัสรู้ทางจิต บรรลุธรรมทางจิต ด้วยการฝึกจิต ธรรมะต้องเกิดจากการภาวนา จึงจะมีประโยชน์ ส่วนธรรมะที่จำเขามาอันเกิดจากสัญญา (ตำรา) มีค่าน้อย..."

ข้าพเจ้าฟังแล้วรู้สึกสะดุ้ง คิดว่า เอ...ขนาดเราคิดแค่นี้ยังโดนหลวงพ่อจี้เข้าแล้ว ขืนยืนฟังอย่างนี้ยังถือว่าประมาทต่อธรรมะอยู่ เข้าไปข้างในดีกว่า...จึงเดินเข้าสู่ศาลาการเปรียญ กราบพระประธาน นั่ง ณ ที่เดิมฟังเทศน์ท่านต่อไป...

พูดถึงเรื่องการกราบไหว้ หลวงพ่อเคยสอนไว้ว่า "การกราบไหว้นี้บางคนเห็นว่าไม่สำคัญอะไร หารู้ไม่ว่าเป็นการปฏิบัติธรรมอย่างหนึ่งในส่วนแสดงคารวะธรรมด้วยความนอบน้อมถ่อมตน เป็นการสร้างนิสัยมิให้กระด้างกระเดื่อง ไม่เป็นคนขี้เกียจมักง่าย เป็นการฝึกให้มีสติอยู่เป็นประจำ ถือว่าเป็นมงคลประเภทหนึ่งด้วย จะเข้ามาในศาลาก็กราบเสียก่อนจึงทำอย่างอื่น จะออกจากศาลาก็กราบเสียก่อน จะลงจากกุฏิก็กราบ ถ้าหากเผลอไปลืมกราบ จนลงมาจากกุฏิแล้วก็ตาม ต้องบังคับตนให้ขึ้นไปกราบเสียก่อน ทำอย่างนี้ไม่ใช่ทำเล่นนะ นั่นแหละเป็นการปฏิบัติธรรม... ถ้าเรื่องง่ายแค่นี้ยังทำไม่ได้เรื่องที่ยากกว่านี้จะทำได้อย่างไร ขนาดตุ่นฟืนยังถือไปไม่ได้ ท่อนไม้ที่หนักกว่านี้จะสู้ไหวหรือ ? นักปฏิบัติธรรมจะต้องไม่ประมาท..."

คืนนั้นการฟังเทศน์หลวงพ่อชายามดึก รู้สึกว่าจิตของเราไม่ค่อยยอมรับ แต่กลับเอาคำพูดของท่านที่ว่า "ธรรมะเกิดที่จิต...ด้วยการฝึกจิต..." ดังก้องอยู่ในส่วนลึกของจิต ข้าพเจ้าจึงคู้ขาเข้านั่งสมาธิต่อไป

แต่มันแปลกแม้แต่เสียงนาฬิกาข้างฝาผนังดังติ๊ก ๆ ... ก็ยังกำหนดฟังไปคล้ายเป็นเสียงดังว่า **ธรรมะเกิดที่จิตด้วยการฝึกจิต**...

หลวงพ่อเทศน์อยู่จนกระทั่งตี ๑ เศษ ๆ จึงลงจากธรรมาสน์ พอได้เวลา ๐๓.๐๐ น. เสียงระฆังดังกังวานไปทั่วป่า ฟังแล้ววิเวกวังเวงสลับกับเสียงไก่ป่าขันเป็นระยะ ๆ สัตว์ปีกแข็งบางชนิดกรีดร้องเสียงแหลมรู้สึกวิเวกหวิว... เสียงเหล่านั้นเกิดขึ้นแล้วก็ลดจางเลือนหายไปในความมืด... ความมืดจะกลืนกินหมดทุกสิ่งทุกอย่างแม้แต่ตัวมันเอง แสงริบหรี่แห่งเปลวเทียนหน้าพระประธาน พอจะส่องแสงให้มองเห็นภิกษุสามเณรและ อุบาสก อุบาสิกาภายในศาลาอย่างเลือนลาง ทุก ๆ ท่าน ต่างมุ่งมั่นบำเพ็ญภาวนาด้วยความสำรวม ระมัดระวังดังหนึ่งสิ่งไร้ชีวิตประดิษฐ์อยู่ฉะนั้น...

ในราตรีนั้น บรรดาเพื่อนร่วมปฏิบัติธรรมทั้งหลายจะมีใครบ้างเกิดความรู้สึกนึกคิดว่า โดนหลวงพ่อขูด ถาก เหลา เอาอย่างข้าพเจ้าบ้างก็สุดจะหยั่งทราบได้ แต่เท่าที่สังเกตก็เห็นว่าทุก ๆ ท่านแสดงความพึงพอใจ แม้แต่โยมผู้อยู่ในวัยสูงอายุ ไม่เห็นใครแสดงอาการเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า ยังกระปรี้กระเปร่าดี เห็นจะเป็นเพราะได้ดื่มรสพระสัทธรรม เป็นผลให้เกิดความสงบสุขตามฐานะภาวะของตน ดังภาษิตอีสานที่ว่า "คนหมดบ้านกินน้ำส่างเดียว เทียวทางเดียวบ่เหยียบฮอยกัน" หมายความว่า คนทั้งหมู่บ้านมาดื่มมาใช้น้ำบ่อเดียวกันแต่ต่างคนต่างอิ่ม เดินทางเส้นเดียวกันแต่ต่างคนต่างเดินไม่ทับรอยเท้ากัน ทุกคนย่อมมุ่งสู่จุดหมายใครจะถึงไวถึงช้าก็แล้วแต่กำลังตน

เมื่อข้าพเจ้ามีโอกาสใกล้ชิดหลวงพ่อนานวันเข้า ยิ่งทำให้เกิดความประทับใจ เพิ่มความเชื่อความเลื่อมใสมากยิ่งขึ้น ได้เห็นจริยวัตรอันงาม วาจาที่นุ่มนวลชวนฟังที่หลั่งออกมาด้วยพลังแห่งเมตตา สรรหาเอาธรรมะที่ก่อเกิดประโยชน์สุขมาสอนให้ซาบซึ้งถึงใจ เปรียบเหมือนสาย

ธารอันกว้างใหญ่ พร้อมที่จะยื่นความสดชื่นชุ่มฉ่ำแก่อาคันตุกะผู้มาสู่ได้ทุกเวลา พาให้เขาเหล่านั้นได้รับประโยชน์อันคุ้มค่าที่อุตส่าห์เดินทางมานมัสการ ข้าพเจ้ารำพึงว่าเหมาะสมแล้ว ที่หลวงพ่อเตือนตั้งแต่ชั่วโมงแรกที่มากราบท่านว่า "จะดูอะไรต้องดูให้นาน ๆ นะมหา หากดูเพียงประเดี๋ยวเดียวแล้วจะไม่เห็น"

ทำไมหรือ ? หลวงพ่อจึงเตือนอย่างนั้น เห็นจะเป็นเพราะว่า ก่อนที่เราจะมาหาท่าน เป็นเวลาหลายเดือนและหลายปี เรามักจะมีความสงสัยอยู่เสมอว่า "หลวงพ่อชาท่านมีอะไรดี? ความรู้ก็เพียงนักธรรมเอก (บ้านนอก) เท่านั้น แต่ทำไมเล่าจึงมีคนไปหาท่านจำนวนมากทั้งชาววัดและชาวบ้าน และเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ ..."

คงจะเป็นเพราะหลวงพ่อชา ทราบความสงสัยอันเกิดในจิตของเรามานานแล้วนี่เอง ที่ข้าพเจ้าหาคำตอบไม่ได้มีแต่สงสัยร่ำไป จะไม่ให้สงสัยอย่างไรได้เพราะข้าพเจ้าภูมิใจ หลงใหลในรูปม้ามานาน ทั้งยังตั้งสถานที่แจกรูปม้ามานานเป็นเวลาตั้ง ๑๒ ปี แต่ก็นึกดีใจอยู่บ้างที่เราได้เดินผ่านบันไดขั้นต้น ๆ มาแล้ว เป็นผลผลักดันให้ใช้ความพยายามก้าวต่อไป... แต่จะก้าวไปได้มากน้อยเพียงใดแค่ไหนนั้น ก็ขอจงปล่อยให้เป็นเรื่องเฉพาะตนเถิด...

หลวงตาสอนมวย

ในระยะเดือนแรกที่ข้าพเจ้ามาพักอยู่วัดหนองป่าพง ชนิดแบบกรรมฐานชิมลอง กำลังอยู่ในระหว่างตัดสินใจว่าจะเดินหน้าหรือถอยหลังนั่นเอง เช้าวันหนึ่ง จวนจะถึงเวลาออกบิณฑบาต ตามปกติหลวงพ่อจะอนุญาตให้ติดตามท่านไปทุกวัน วันนั้นมีหลวงตารูปหนึ่งนามว่าหลวงตามา แต่หลวงพ่อชอบเรียกว่า (หลวงตาลาด) พ่อลาด เพราะพื้นเพแกอยู่

บ้านกุดลาด พระเณรส่วนมากจึงจำชื่อได้ว่า "พ่อลาด" และเรียกว่าอย่างนั้นเรื่อยมา

ตามที่หลวงพ่อเคยพูดให้ฟัง หลวงตารูปนี้มีประวัติที่น่าศึกษามากทีเดียว แกเป็นชาวนาที่ขยันหมั่นเพียรในการงาน สร้างชีวิตสร้างครอบครัวให้มีฐานะดี มีเงินทองมากพอสมควรคนหนึ่งในหมู่บ้าน ต่อมาภรรยาแกเริ่มป่วย แกก็ยังพูดด้วยความเชื่อมั่นว่า ให้มันป่วยลงเงินกูมีพอที่จะรักษา มีหมอดี ๆ ที่ไหน กูจะไปเชิญมารักษาให้หายจงได้...

แต่แล้วใด ๆ ในโลกล้วนอนิจจัง หลวงพ่อเคยพูดว่า "ทุกสิ่งทุกอย่างมันไม่เป็นไปตามความคิด แต่มันจะเป็นไปตามทางที่มันจะเป็น..." ภรรยาพ่อลาดป่วยมานานมองดูอาการนับวันแต่จะรุนแรงยิ่งขึ้น ไม่มีวันจะหายได้ทั้งเงินทองที่มีอยู่เอามาใช้จ่ายพยาบาลรักษา ก็นับวันจะลดน้อยถอยลง แล้วภรรยาก็ถึงแก่กรรมจากไป

พ่อลาดรู้สึกว่า ได้รับความกระทบกระเทือนใจอย่างหนัก โศกเศร้าเสียใจกินไม่ได้นอนไม่หลับ มีความทุกข์ทรมานมาก เมื่อนึกถึงอดีตที่เคยก่อร่างสร้างตัวมากับภรรยา ยิ่งทำให้มีความทุกข์ยิ่งขึ้น พ่อลาดปรารภกับตัวเองว่า...ไม่น่าเลย ทำไมด่วนจากไปเร็วนัก... แต่หารู้ไม่ว่ากฎธรรมชาติธรรมดาได้สอนธรรมะที่แท้ให้แล้ว...แต่เขายังไม่รู้เรื่องเท่านั้น แกจึงปรารภกับตนเอง... เมื่อก่อนนี้เราเข้าใจว่าเมียเรา เงินทองของเรา เรือกสวนไร่นาของเรา แต่ทุกสิ่งทุกอย่างมันห้ามตายไม่ได้... ไม่รู้จะทำไปทำไมอีก อายุเราก็ปูนนี้แล้ว ถ้ามัวแต่โศกเศร้าเสียใจอยู่อย่างนี้ เห็นว่าชีวิตของเราจะสั้นแน่ ๆ เพราะความทุกข์ทรมานมันเล่นงานเราแทบจะทนไม่ไหว... เราควรหาทางแก้ไข...

ต่อมาได้ทราบข่าวหลวงพ่อชา ผู้เป็นพระฝ่ายปฏิบัติอยู่ที่วัดหนองป่าพง อำเภอวารินชำราบ ท่านมีคุณธรรมสูง คงจะเป็นที่พึ่งในยามทุกข์

ทรมานอย่างนี้ได้ เข้ากราบนมัสการหลวงพ่อได้รับความอบอุ่นทางใจ โดยท่านให้โอวาทตอนหนึ่งว่า "โลกมันเป็นอย่างนี้มานานแล้ว เราจะมาเถียงมาบังคับให้น้ำมูลมันไหลกลับไปเมืองโคราชจะเป็นไปได้ไหม? มันเป็นไปไม่ได้ ให้รับรู้มันเสีย ว่านี้แหละคือ ธรรมดาของมัน มันจะต้องเป็นอย่างนี้ จงภาวนาให้ดี ๆ ถ้าหลงเผลอไปเที่ยวยึดเอาของที่ไม่จริงไม่จังว่ามันจริงมันจังมันก็ทุกข์เท่านั้นแหละ..."

เมื่อพ่อลาดได้รับฟังโอวาทจากหลวงพ่อพอสมควรรู้สึกว่าถูกใจถึงใจ มีกำลังใจขึ้นมา สามารถบรรเทาความทุกข์เศร้าลงได้บ้างแล้ว จึงขออยู่รับใช้ปฏิบัติธรรมจำศีลกับหลวงพ่อ ครั้นต่อมาได้บวชเป็นพระ ได้อยู่จำพรรษาที่วัดหนองป่าพง ๒ พรรษา ขณะที่ข้าพเจ้าบันทึกนี้พ่อลาดยังมีชีวิตอยู่ที่วัดหนองป่าพง อายุ ๘๐ ปี พรรษา ๒๐ ต้องขออภัยไว้ ณ ที่นี้ที่เขียนเรื่องนี้ขึ้นก่อนได้รับอนุญาต

วันนั้นข้าพเจ้ากับพ่อลาด ครองผ้าเสร็จแล้วจึงพากันตะพายบาตรเดินมาคอยหลวงพ่ออยู่ในระหว่างต้นมะม่วงอกร่อง มีลูกดกกำลังน่าดูห้อยระย้าอยู่เกือบเต็มต้น ขณะที่กำลังยืนรอหลวงพ่อ เพราะความคะนองมือไม่สำรวมระวัง (หรือเรียกว่าเพราะยังโง่ก็ยอมรับ) จึงเอื้อมมือไปลูบคลำมะม่วงเล่น ทันใดนั้นเหลือบไปเห็นพ่อลาดทำหน้าบึ้ง จ้องมายังข้าพเจ้าพร้อมกับถามว่า "อาจารย์ไปจับมะม่วงทำไม...หือ...จับทำไม?" ข้าพเจ้าจึงหดมือกลับมาด้วยความสงสัย ตอบไปอย่างไม่ลดมานะว่า "มันจะเป็นไรไปเล่าพ่อลาด จับแค่นี้..." ความจริงแล้วเจตนาเราอยากจะหยั่งเสียงหาความรู้จากเขา แต่แทนที่พ่อลาดจะตอบโดยดี แกกลับพูดแบบตัดหางยัดปากว่า "ไม่รู้หรือ? อาจารย์เรียนมามากกว่าผมนี่..." ว่าแล้วแกก็ถอยห่างออกไปยืนอยู่...

ท่านผู้อ่านทั้งหลาย...ท่านคงไม่ทราบหรอกว่าความรู้สึกภายในจิตใจของข้าพเจ้าในเวลานั้นเป็นอย่างไร...เพราะข้าพเจ้าถูกสอนมวย

(สอนวินัย) ให้อย่างจัง ถูกลบลายที่ตนเองนึกว่าเป็นเสือ เหลือไว้แต่ลายแมว...แล้วจะรู้สึกอย่างไร ลูกโป่งที่ข้าพเจ้าอุตส่าห์อัดไว้ด้วยแรงลมแห่งทิฐิมานะมานมนาน ถูกหลวงตาเอาเข็มทิ่มเข้าไปเพียงนิด ๆ ก็เกิดเป็นพิษทำให้แฟบลง...นึกปลงสังเวชตัวเองแท้ ๆ ...ไม่น่ามาเสียท่าหลวงตา...ความจริงแล้วพ่อลาดพึ่งบวชได้เพียง ๒ พรรษา เป็นลูกศิษย์ของหลวงพ่อชาได้ถูกอบรมมาโดยตลอด จึงสามารถไขลมลูกโป่งของมหาเปรียญ ๖ ประโยค มีพรรษา ๑๗ ได้อย่างสบาย...คิดอีกทีก็น่าสงสารตัวเองมากอยู่หรอก...

บางทีท่านผู้อ่าน อาจจะนึกสงสัยว่าสถานที่ที่หลวงตาสอนมวยให้มหาอยู่ตรงไหน? ก็ขอบอกไว้ที่นี่เสียเลย ที่ตรงนั้นต่อมาปี ๒๕๑๘ โยมแม่ชีพิมพ์ซึ่งเป็นมารดาของหลวงพ่อ หลังจากถึงแก่กรรมแล้ว หลวงพ่อได้ปรับปรุงเป็นเมรุพิเศษทำพิธีประชุมเพลิงศพโยมแม่ของท่าน และต่อมาก็ให้ถมเป็นเนินดินสูง แล้วท่านก็ให้สร้างเป็นโบสถ์วัดหนองป่าพงดังปัจจุบันนั่นเอง

ข้าพเจ้าเพียงแต่นึกถึงโบสถ์ หรือได้มาเห็นโบสถ์เมื่อใด จิตของข้าพเจ้าก็ประหวัดไปถึงเรื่องเก่า รำพึงในใจว่า "พ่อลาดนะ พ่อลาด...สอนมวยให้ผมได้...ขอขอบคุณอาจารย์ (พ่อลาด) ไว้ตรงนี้อีกครั้งเถอะ" ตอนหลัง ๆ เมื่อพบพ่อลาด พอเอ่ยถึงเรื่องนี้ทีไร พ่อลาดถึงกับยกมือเหนือเศียร "ผมขอโทษเถอะขอรับ ขออย่าให้เป็นบาปเป็นกรรมแก่ผมเลย..." พ่อลาดพูดด้วยความเคารพนอบน้อม ข้าพเจ้าจึงพูดว่า "ไม่หรอก...ผมไม่ได้พูดด้วยเจตนาพยาบาท แต่พูดในลักษณะขอขอบคุณที่พ่อลาดสามารถแคะได้สนิมใจ ไขลมลูกโป่งของผมได้ ทำให้เบาสบายขึ้นตั้งเยอะที่ตรงนั้นต่อมากลายเป็นที่สำคัญเสียด้วยสิ..."

คิดอีกทีก็ดีหน่อย ตรงที่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นวันนั้นไม่มีใครทราบเรื่อง มีคู่กรณี ๒ รูปเท่านั้น ถ้าหากมีอยู่ด้วยกันได้ยินไปหลายรูป ก็ไม่แน่

นักว่า ข่าวพ่อลาดไขลมพิษของมหาจะไม่กระจายไปทั่ววัด เพราะอาจจะมีลูกศิษย์หลวงพ่อนึกเขม่นข้าพเจ้าอยู่บ้าง เพราะอะไรหรือ? ก็เพราะว่ากิริยามารยาทตลอดทั้งคำพูดจาของข้าพเจ้านั้นยังมีสภาพเป็นพระนักเรียนนักสอนอยู่ ยังไม่เข้าถึงมารยาทของผู้ปฏิบัติธรรม เรื่องนี้พูดไปแล้วถ้าหากใครยังไม่เคยเข้ามาสัมผัสนาน ๆ อาจจะยังไม่เข้าใจ เพราะเป็นปัจจัตตังชนิดหนึ่ง อีกอย่างดูสีผ้าที่ใช้ก็สีเหลืองต่างจากเพื่อนบรรพชิตในวัดทั้งหมด ดูแต่วันแรกที่ข้าพเจ้าเข้ามาเยี่ยม ไก่ป่ามันยังระแวงสงสัยทำท่าลอกแลก คิดอีกทีก็เหมือนมีอีกาตัวหนึ่ง หลงพลัดเข้ามาอยู่กับฝูงหงส์ฉะนั้น

เมื่อหลวงตาไม่ยอมบอกเหตุผลก็ไม่เป็นไร เราก็เกิดมานะขึ้นมาว่า เราก็ศิษย์มีครู อยากรู้เราต้องพยายามช่วยตัวเองดีกว่า ทำให้ระลึกถึงพระพุทธองค์ที่ตรัสไว้ว่า "เราอาจอาศัยอาหารเพื่อละอาหาร อาศัยตัณหาเพื่อละตัณหา อาศัยมานะเพื่อละมานะได้ แต่เมถุนให้ชักสะพานเสีย (อาศัยเพื่อละไม่ได้)..." ตั้งแต่วันนั้นมา ข้าพเจ้าคิดถึงเข้าวันนั้นเมื่อใด เหมือนมีใครมากระซิบบอกข้าง ๆ หูว่า

เจ็บแล้วจำ ทำผิด แล้วรีบแก้ ตรองให้แน่ คิดให้ถูก รีบปลูกฝัง
สร้างความดี พูนทวี มีพลัง ชีพเรายัง ต้องขวายขวน ช่วยตนเอง

หลังจากทำวัตรเย็นแล้ว หลวงพ่อจะมีระเบียบให้ภิกษุรูปหนึ่งขึ้นธรรมาสน์ อ่านหนังสือบุพพสิกขาวรรณนาวินยกถา ให้พวกเราฟัง เพื่อจะได้จดจำนำไปทำตาม เป็นตอน ๆ ไป ถ้ารูปใดสงสัยก็สอบถามหรือบางคืนหลวงพ่อจะอบรมเรื่องวินัยที่จำเป็นแก่การปฏิบัติ หนังสือเล่มนี้ (บุพพสิกขาวรรณนาวินยกถา) ปรากฏว่าสมัยเป็นนักเรียน และเป็นครูสอนปริยัติอยู่ ไม่เคยได้เรียน หรือได้อ่านผ่านสายตาเลย เป็นตำราเมื่อคราวหลวงพ่อชาออกปฏิบัติครั้งแรก ได้พบพระอาจารย์ ๒ รูป ที่เป็นชาวเขมร

ได้แนะนำไว้ว่า "ท่านอาจารย์ชา ตำราเกี่ยวกับระเบียบวินัยที่ควรศึกษาพอเหมาะแก่ผู้ปฏิบัติธรรมเป็นแนวทาง ควรยึดถือหนังสือเล่มนี้เป็นหลักทางฝ่ายกัมมัฏฐาน พระเณรและเด็กวัดก็ศึกษาหนังสือเล่มนี้..."

หลวงพ่อได้ศึกษาระเบียบวินัยจากหนังสือเล่มนี้ และได้รับความรู้ความฉลาดพอสมควรแก่การปฏิบัติ เมื่อไปกราบฟังธรรมกับหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ก็ยิ่งซาบซึ้งในปฏิปทาที่น่าเลื่อมใส ที่อยู่ในเส้นทางแห่งธรรมวินัยของท่าน เป็นเครื่องยืนยันในการปฏิบัติที่พอเหมาะพอดี เมื่อหลวงพ่อได้มาอยู่วัดหนองป่าพง ก็ได้ให้พระเณรศึกษาวินัยจากหนังสือเล่มนี้ แม้แต่สาขาวัดหนองป่าพงทุกสาขาก็อยู่ในสภาพเดียวกัน ถ้าหากพระภิกษุสามเณรผู้ศึกษาปริยัติธรรมท่านใด ยังสงสัยในการรักษาระเบียบวินัยที่หลวงพ่อชาทำมาแล้ว และแนะนำลูกศิษย์ให้ทำตามนั้น ก็โปรดเข้าใจตามนี้ด้วย ข้าพเจ้าขอฝากข้อคิดไว้ว่า ท่านผู้หวังความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติธรรมตลอดทั้งชาวบ้านผู้ใคร่รู้หลักการอุปถัมภ์บำรุงพระภิกษุสามเณร ที่ถูกที่ควรแล้ว ก็เป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะหามาอ่าน เพื่อรู้แนวทางเอาไว้เป็นการดีที่สุด

ประคารมกับลูกศิษย์หลวงพ่อ

บัณฑิตกล่าวว่า ความสำคัญว่าตนดี ตนฉลาด ตนเก่ง เลยกลายเป็นคนอวดดี อวดฉลาด อวดเก่ง เมื่อเอามาอวดหมดแล้ว จึงไม่มีอะไร จึงเป็นคนหมดดี หมดฉลาด หมดความเก่ง คนมีทรัพย์เขาไม่เอาทรัพย์ออกอวด แต่เขาจะรักษาทรัพย์ไว้ รู้จักใช้จ่ายทรัพย์ไปในทางที่ถูกที่ควร ฉันใด คนมีความดี ความฉลาด ความเก่ง เขาก็รู้จักรักษาไว้และใช้ทำประโยชน์แก่ตนเองและสังคมย่อมเป็นที่ชื่นชมยินดี น่าเคารพ น่ารัก น่านับถือของคนทั่วไป ฉันนั้น

เมื่อวันแรกที่ข้าพเจ้าตั้งใจเข้ามาทดลองปฏิบัติที่วัดหนองป่าพง ก็ยังโดนหลวงพ่อเตือนไว้ว่า "มาอยู่กับผมก็ดี แต่อย่าแบกพัด แบกยศ แบกคัมภีร์ (ตำรา) เข้ามา เอาทิ้งไว้นอกวัดโน่น..." ถึงแม้จะโดนท่านขูดเกลาไขลมออกจากลูกโป่ง แต่ความหนักบางอย่าง เราก็ยังแบกอยู่ไม่ยอมวางลงง่ายๆ เพราะเรามีความเข้าใจผิดคิดดูหมิ่นพระเณรผู้อยู่ป่าว่าไม่ค่อยได้ศึกษาทางทฤษฎีมามากเหมือนเรา หาว่าท่านเหล่านั้นไม่รู้เรื่องทางฝ่ายปริยัติธรรม จึงมีนักแสดงธรรมบางรูปกล้าประกาศบนธรรมาสน์ว่า "พระกรรมฐานจะมีดีอะไร มัวแต่นั่งหลับตาอยู่ในป่า..." จนทำให้คนฟังพลอยเห็นดี เอออออไปตามนั้น คิดดูแล้วก็น่าเป็นห่วงมาก

ถ้าจะพูดไปว่าไม่ได้ศึกษามากก็มีส่วนถูก แต่การศึกษานั้นมี ๒ ประเภท ประเภทแรกศึกษาธรรมวินัยตามตำรา ตามหลักสูตร ที่ท่านผู้รู้แต่งไว้ มีความรู้ เข้าสอบวัดความรู้ จนกระทั่งได้รับการรับรองว่าสอบได้ (ด้วยใบประกาศ) เกิดความภูมิใจว่าเรารู้แล้ว เราได้แล้ว แต่การกระทำตามที่รู้นั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ประเภทที่สองเป็นการศึกษาจากธรรมชาติ ศึกษาจากสิ่งแวดล้อมตัวเอง เรื่องภายในตัวเอง เพื่อปรับปรุงตัวเองให้เหมาะสมถูกต้องดีงาม โดยมีครูอาจารย์เป็นผู้ทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง จะได้ศึกษาจากตำราบ้างก็พอประมาณ เป็นการศึกษามุ่งสู่การปฏิบัติธรรม หลายท่านจึงมิได้มุ่งเข้าสอบธรรมวัดความรู้ แต่สอบทานการกระทำ คำที่พูด ความนึกคิดของตนเองอยู่ตามป่าเขาลำเนาไพร ที่ท่านสมัครลงบัญชีสอบก็มีอยู่ สมัยนี้ตำรับตำราหาง่าย ไม่เห็นมีกฎระเบียบอะไรที่จะห้ามพระเณรผู้อยู่ป่า ไม่ให้เอาตำรับตำราไปอ่านไปศึกษา เมื่อท่านศึกษารู้แล้ว แม้จะมิได้ส่งชื่อเข้าสอบตามบัญชี ก็จะเป็นคนดีไปไม่ได้เชียวหรือ ขอให้ท่านผู้อ่านโปรดมองกันด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรมบ้างเถิด

ครั้งหนึ่งมีการสอบธรรมประจำปี ได้มีพระภิกษุสามเณรเป็นจำนวนหลายร้อยรูปมาประชุมกัน ข้าพเจ้าได้ยินพระเถระผู้ฉลาดรูปหนึ่ง

ได้ให้โอวาท ตอนหนึ่งท่านพูดเน้นว่า "การศึกษาเล่าเรียนนั้นเป็นการทำให้คนมีความรู้ความฉลาดสามารถรักษาพระพุทธศาสนาไว้ได้ ส่วนการปฏิบัตินั้นเป็นเพียงผลพลอยได้เท่านั้น..." ข้าพเจ้าได้ยินถึงกับงง เกิดความคิดถามตนเอง ที่ท่านรูปนั้นประกาศอย่างนั้นในสมาคมเช่นนี้ เพื่อเป็นการพูดให้กำลังใจนักเรียนที่มาสอบ หรือว่าท่านพูดจากใจจริงตามความรู้ความเข้าใจของท่านจริง ๆ ... ข้าพเจ้ายังสงสัย บางครั้งข้าพเจ้าก็เก็บเอาคำพูดวันนั้นมาคิดตามประสาคนชอบคิด (แต่ไม่เป็นพิษจนเป็นประสาทหรอก) คิดหาเหตุผล ภาษาพระท่านเรียกว่าภาวนาเหมือนกัน ท่านผู้อ่านลองภาวนาดู...

๑. การเดินทางไกล สมมติว่าเราต้องการเดินทางเข้าไปชมกรุงเทพฯ ก็ต้องศึกษาว่าจะเดินทางด้วยวิธีใดเดินทางด้วยรถไฟ รถยนต์ หรือเครื่องบิน พาหนะเหล่านั้นมีกี่ชนิดเราเอารูปมาดูให้เข้าใจ แล้วเอารูปสถานที่ในกรุงเทพฯ มาดูศึกษาให้รู้ว่าอยู่ถนน ตรอก ซอย อะไร นั่งดูรูปอยู่ที่บ้านท่านผู้อ่านคิดว่าจะถึงกรุงเทพฯ ได้หรือ หรือต้องเดินทางซักต่างหาก มีรูปอยู่ในมือจะถือว่ามีรถยนต์ รถไฟ เครื่องบิน หรือยัง?

๒. การกินอาหาร เราเป็นเพียงเรียนรู้จากตำราว่าอาหารในโลกมีกี่ประเภท กี่ชนิด เช่น อาหารไทย จีน ญี่ปุ่น ฝรั่ง เป็นต้น รู้ด้วยว่าอาหารเหล่านั้นทำด้วยอะไร ทำอย่างไร เมื่อรู้เรื่องอาหารแล้วก็พอแล้ว ไม่ต้องหาอาหารมากิน ความรู้นั้นก็สามารถรักษาชีวิตไว้ได้แล้ว พอแล้วอย่างนั้นหรือ ถึงท่านผู้อ่านจะรับรองว่าพอแล้ว ข้าพเจ้าก็ไม่เล่นด้วย จำจะต้องแสวงหาอาหารมากิน กลัวจะไม่ได้เดินบนดินอย่างคนอื่นเขา

๓. การทำงาน เมื่อเราศึกษาดูว่า การงานมีทำนาค้าขาย รับราชการ เป็นต้น เพื่อดำรงชีวิตอยู่ เช่น การทำนา รู้ว่าอุปกรณ์การทำนามีสิ่งต่าง ๆ เช่น มีควาย จอบ เสียม คราด ไถ มีพันธุ์ข้าว ผืนนา มีนาลุ่ม นาดอน เรามองเห็นสิ่งเหล่านั้นตามรูปภาพเป็นตำรา เท่านี้ก็จะรักษานาไว้ได้ รักษาชีวิตไว้ได้ โดยไม่ต้องออกแรงทำงาน...เท่านี้พอหรือยัง?

๔. **การเงิน** เงินเป็นปัจจัยที่เราจะต้องอาศัยดำรงชีพอยู่ เราศึกษาดูว่ามีกี่ประเภท ประเภทไหนบ้าง เช่น ของไทยมีธนบัตรใบละห้าร้อย ใบยี่สิบ ใบสิบ เหรียญห้าบาท หรือหนึ่งบาท เราเอารูปมันมาศึกษาจนจำได้ เรารู้ว่าในธนาคารมีเงินเป็นร้อยล้าน พันล้าน เราศึกษาให้รู้ รู้แล้วก็พอ ไม่ต้องทำงานหาเงิน เพราะการรู้เรื่องของเงิน ก็สามารถรักษาชีวิตครอบครัววงศ์ตระกูลไว้ได้แล้ว ส่วนการไปทำงานได้เงินไม่สำคัญอะไร เป็นเพียงผลพลอยได้นิด ๆ หน่อย ๆ เท่านั้น ท่านผู้อ่านพอจะเชื่อได้ไหมว่า เป็นแต่เพียงเรียนรู้แล้วก็พอ ไม่จำเป็นต้องใช้ความรู้นั้นไปสร้างสรรค์อะไร ชีวิตก็ดำรงอยู่ได้...พูดเรื่องอื่นมานาน หันเข้ามาพูดเรื่องปะทะคารมกับลูกศิษย์ท่านดีกว่า

บ่ายวันหนึ่ง เนื่องจากข้าพเจ้าเป็นคนชอบสงสัยทั้งเข้าใจว่าความคิดเห็นของตนถูกต้องเสมอ... ขณะที่พักอยู่ใต้ต้นไม้กลางลานวัด มีลูกศิษย์หลวงพ่อนั่งอยู่ด้วยกัน อายุพรรษาก็ไล่เรี่ยกันกับข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจึงได้พูดปรารภขึ้นว่า "นี่แน่ะท่าน ผมขอถามหน่อยเถอะ กฎกติกาที่หลวงพ่อตั้งไว้มีอยู่หลายข้อ แต่ข้อที่ว่าห้ามรับเงินและทองและห้ามเก็บไว้เป็นของเพื่อตน ห้ามซื้อขายแลกเปลี่ยน ผมว่ามันหนักข้อไปหน่อย ถึงคราวจำเป็นจะไม่ลำบากไปหรือ?"

ลูกศิษย์หลวงพ่อ "ไม่หนักหรอก พอดี จำเป็นอะไร?"

ข้าพเจ้า "เช่นเวลาเราต้องการจะไปเยี่ยมญาติ ก็ไม่มีค่ารถ"

ลูกศิษย์หลวงพ่อ "ท่านบวชมาเพื่อเยี่ยมญาติหรือพระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้คนบวชมาเพื่อเที่ยวไปเยี่ยมญาติคนนี้คนนั้น อย่างนั้นหรือ?"

ข้าพเจ้า "ก็สมมติว่าญาติผู้มีพระคุณป่วย จะทำเป็นใจดำเฉยไม่ไปเยี่ยม เป็นการสมควรหรือ?"

ลูกศิษย์หลวงพ่อ "จะไปสมมติทำไมในเมื่อเรื่องยังไม่เกิดมี ไม่ต้องสมมติ"

ข้าพเจ้า "ถ้าเผื่อว่าเกิดขึ้นจริง ๆ จะทำอย่างไร?"

ลูกศิษย์หลวงพ่อ "ถ้าเกิดจริงก็ไปปรึกษาหลวงพ่อท่านจะช่วยแก้ไขให้ ข้อสำคัญอย่าไปเที่ยวสมมติเรื่องให้ยุ่งใจเปล่า ๆ "

ข้าพเจ้า "ถ้าเราอยากฉันก๋วยเตี๋ยว จะเอาอะไรซื้อล่ะ"

ลูกศิษย์หลวงพ่อ "ก็เราบวชมาเพื่อฉันอาหารเท่านั้นหรือ?"

ข้าพเจ้า "เวลาเราออกธุดงค์เหนื่อยมาไม่มีค่ารถ"

ลูกศิษย์หลวงพ่อ "มีเท้าก็เดินไป เหนื่อยก็หาที่พักพอเหมาะสม ไม่รู้จะรีบร้อนไปศึกสงครามที่ไหน?"

ข้าพเจ้ายังไม่ยอมแพ้ยังยืนยันต่อไปว่า "ถึงยังไงก็เถอะ เรื่องเงินทองนี่ มันจำเป็นต้องใช้ ไม่น่าจะถือเคร่งครัดเกินไปนัก"

ลูกศิษย์หลวงพ่อ "อ้อ สรุปแล้ว ท่านอยากจะรับเงินใช้ตามใจคิดสินะ จึงคอยอ้างโน่นอ้างนี่ไม่รู้จักจบท่านได้ศึกษาอาบัติโทษละเอียดดีแล้วหรือ?"

"ก็ยังไม่ละเอียด ไหนลองบอกมา" ข้าพเจ้าอ่อนลง

ลูกศิษย์หลวงพ่อ "ตามที่ผมได้รับการอบรมมาจากหลวงพ่อนั้น เรื่องปัจจัยเงินทองนี่ ถ้าพระรับไว้ก็เป็นอาบัติผิดศีลเพราะรับ เมื่อเก็บไว้เกิดความโลภอยากได้เพิ่มมาก ๆ ก็ผิดธรรม นำเงินไปซื้อก็ผิดศีลอีก ได้ของมาถ้าเป็นของใช้ก็เป็นอาบัติทุกครั้งที่ใช้ ถ้าเป็นอาหารก็เป็นอาบัติทุกคำกลืน นี่ท่านยังจะจงใจฝ่าฝืนพุทธบัญญัติอีก แสดงว่ายึดถือกิเลสตนเองเป็นที่พึ่ง มิได้ถึงพระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่งใช่ไหม ?"

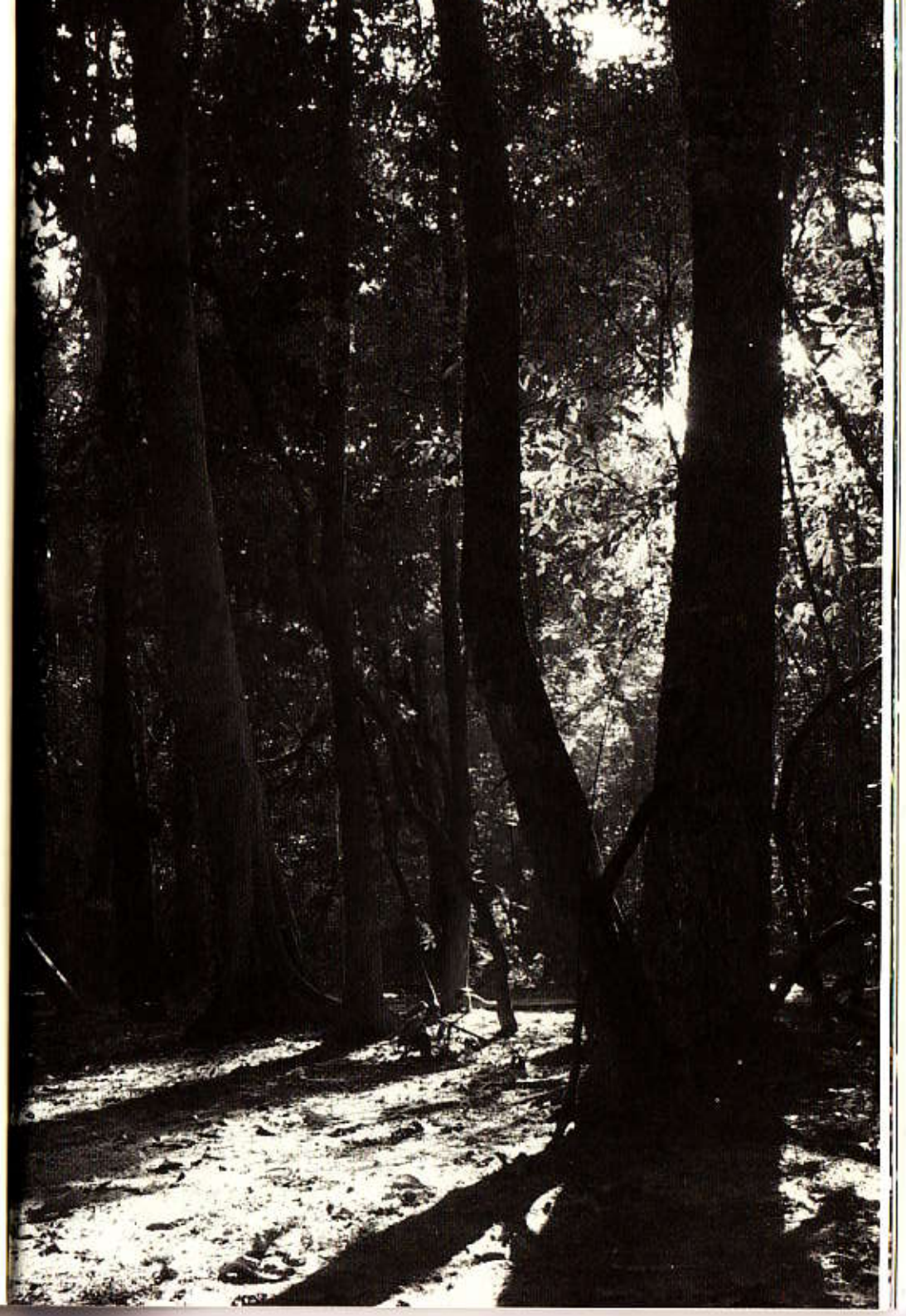
"ป๊ะ! แล้วกัน ไงพูดอย่างนั้นละ ?" ข้าพเจ้าชักจนแต้ม...

เรื่องก็ลงเอยกันแค่นั้น บ่ายมากแล้วกลัวจะไม่ทันทำกิจวัตรจึงแยกย้ายกันกลับกุฏิ สรุปแล้วข้าพเจ้าโดนลูกศิษย์หลวงพ่อสอนมวยให้ตั้ง ๒ ครั้งแล้ว จึงพอรู้รสชาติของศิษย์มีครู แม้จะอยู่ในป่าก็อย่าคิดว่า

ท่านไม่รู้อะไร อย่าคิดว่าท่านโง่ จากประสบการณ์ ๒ ครั้ง ที่จริงก็พอมองเห็นได้ว่าใครโง่กว่าใคร แต่ขณะนั้นข้าพเจ้ายังดึงดันอยู่

วันต่อมาจะเป็นเพราะหลวงพ่อทราบเอง หรือพระรูปนั้นไปแจ้งให้ท่านทราบ หลวงพ่อลงมาร่วมทำวัตรตอนเย็น ทำวัตรเสร็จแล้วท่านจึงให้โอวาทว่า "ตามที่ผมได้พิจารณาดูแล้ว การศึกษาธรรมะจากตำรานั้น มันเหมือนกับเราศึกษาประเทศไทยจากแผนที่...ประเทศไทยทั้งประเทศไม่รู้ว่ากว้างยาวกี่ร้อยกิโลเมตร แต่มาอยู่ในกระดาษแผ่นเดียว ท่านผู้ฉลาดทำเป็นจุด ๆ ไว้ว่า จังหวัดนั้น ๆ อำเภอนั้น ๆ เส้นทาง แม่น้ำสายนั้น ๆ เป็นเป็นสิ่งที่ท่านคิดสมมติเอาไว้แทนของจริง แต่พื้นที่ หนทาง แม่น้ำ มันกว้างใหญ่อยู่ห่างไกลกันมาก ดูแต่ตัวจังหวัดอุบลฯ กับจังหวัดนครพนมในแผนที่อยู่ห่างกันเพียง ๓ – ๔ นิ้ว พื้นที่จังหวัดทั้งสองนั้นอยู่ห่างกันหลายร้อยกิโลเมตร เดินธุดงค์กว่าจะถึงต้องใช้เวลาตั้งหลายวันหลายคืน เพราะแผนที่กับพื้นที่นั้นมันต่างกันมากอยู่

การปฏิบัติธรรมต้องเริ่มต้นจากศีลก่อน ศีลเป็นความงามในเบื้องต้น เมื่อเดินองค์มรรคคือศีลแล้วสมาธิและปัญญาก็หนุนเนื่องกันมา แม้แต่พระอรหันต์ ๕๐๐ รูป ท่านสังคายนารวบรวมพระธรรมวินัยครั้งแรก ท่านก็ยกเรื่องศีลขึ้นมาพิจารณาก่อน ดังนั้นผู้ปฏิบัติธรรมอย่าได้ประมาท อย่าทำอย่าพูดไปตามความคิดมันจะผิด จะต้องพินิจพิจารณาหาเหตุผลให้ดี เพราะทำตามความคิดมักจะผิดไปข้างหน้า ทำตามปัญญามีความถูกต้องไปข้างหน้า คิดดูเถอะอาบัติเล็ก ๆ น้อย ๆ อย่าว่าไม่สำคัญ เช่นเดียวกับผงเข้าตาจนน้ำตาไหล มองอะไรก็ไม่เห็นมันขัดเคืองนัยน์ตา เมื่อเราเอาออกแล้วเล็กนิดเดียว งูเห่าตัวเล็กก็อย่านึกว่าไม่มีพิษ พระราชามีอายุยังน้อยก็ย่อมมีอำนาจ ถ้าประมาทอาจเป็นอันตรายได้ ดูแต่มดแดงตัวน้อย ๆ อยู่ตามต้นไม้ เขาไปแหย่เอาไข่มันมากินประมาทไม่ได้เวลามันรุมกัดเยี่ยวใส่ด้วย ต้องรีบลงจากต้นไม้สู้มันไม่ได้...

ให้สังเกตดูต้นไม้ในวัดหนองป่าพง มีแต่ต้นเล็ก ๆ เป็นส่วนมาก ต้นใหญ่มีน้อย ต้นไม้เล็ก ๆ นี่แหละ มีหลาย ๆ ต้นรวมกันก็เป็นป่า เวลาลมพัดมา ต้นนี้บังต้นนั้นต้นนั้นบังต้นโน้น ช่วยกันต้านทานแรงลมช่วยต้นไม้ใหญ่ได้ ถ้าไม่มีต้นไม้เล็ก ๆ ช่วย ต้นไม้ใหญ่ก็อยู่ไม่ได้

ฉะนั้น อาบัติใหญ่ ๆ จะยังอยู่เพราะมีอาบัติเล็ก ๆ น้อย ๆ คอยช่วยรักษาต้านทานเอาไว้ เช่นเดียวกับหมู่ไม้ในวัดนี้ ทุกรูปอย่าประมาท ให้ตั้งใจบำเพ็ญภาวนารักษาระเบียบวินัย ทำวัตรสวดมนต์อย่าได้ขาด ก็จะสามารถเป็นผู้เจริญงอกงามในธรรมวินัยของพระพุทธองค์ ความประมาทเป็นทางแห่งความตาย คนประมาทเหมือนคนตายแล้ว พระพุทธเจ้าตรัสไว้นานแล้ว"

ถูกร้องเรียน

เห็นจะเป็นเพราะข้าพเจ้าชอบพูด ชอบคุย ชอบถาม ชอบสงสัย กระมัง จึงทำให้หมู่บรรพชิตเกิดรำคาญหรือหมั่นไส้ข้าพเจ้าก็ไม่ทราบ ได้มีพระภิกษุไปเรียนหลวงพ่อว่า "พระมหารูปนี้ชอบพูด ชอบคุยดีนัก..." หลวงพ่อจึงพูดว่า "ปล่อยเขา...เขาเคยเป็นครู...ฟองสบู่โป่งขึ้นเดี๋ยวก็ยุบ..." เมื่อหลวงพ่อทราบเรื่องแทนที่หลวงพ่อจะเรียกข้าพเจ้าไปปราม ด้วยอำนาจแห่งเมตตาธรรมในหทัยของท่าน ท่านจึงปล่อยไว้ก่อน รอวันเวลาให้ผลไม้แก่พอบ่มได้ท่านคงจะลงบ่มทีหลัง พูดมาถึงตรงนี้ทำให้นึกถึงพระหัวดื้อในครั้งพุทธกาล มีเรื่องเล่าว่า...

พระฉันนะ เมื่อบวชแล้วก็ได้อยู่อาศัยในวัดเชตวันอันเป็นอารามเดียวกับพระพุทธองค์ และอริยะสงฆ์ทั้งหลายเพราะมีทิฐิมานะ หัวดื้อถือดี ถือตัวว่าได้ตามเสด็จออกบรรพชาครั้งแรก จึงวางท่าทำหยิ่ง ทำใหญ่อยู่ในวัดเชตวันเพียงรูปเดียว เดี๋ยวพูดแขวะรูปนั้น เดี๋ยวพูดแขวะรูปนี้ วันทั้งวัน

คงไม่ทำอะไร เรื่องการบำเพ็ญภาวนาไม่ต้องถามถึง จนพระอานนท์ต้องเตือนด้วยความหวังดีว่า "ท่านฉันนะ ภาวะของบรรพชิต ยังมีระเบียบหลายอย่างที่ต้องทำต้องปฏิบัติอีกมาก...ควรจะพยายาม..."

"อาจารย์อานนท์... ท่านจะเอาตำแหน่งพระพุทธอุปัฏฐากมาข่มผมหรือขอรับ นี่มันเรื่องทีหลัง ผมขอถามหน่อยเถอะ เมื่อคราวเสด็จออกบวชคราวนั้น ใครเล่าขอรับเสนอหน้ามาติดตามไป ไม่ใช่ผมหรือขอรับ" พระฉันนะถามขึ้น เล่นเอาพระอานนท์อึ้งไป ท่านจึงไปกราบทูลพระพุทธองค์ทราบ พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า "อานนท์... ฉันนะมีคุณแก่ตถาคตมากนะ..."

ต่อมาท่านพระสารีบุตร อัครสาวกเบื้องขวา เห็นท่าไม่ค่อยงามของพระฉันนะ จึงเตือน "ท่านฉันนะสมณะย่อมเป็นผู้ใฝ่สงบ มีความสำรวมระวังในเรื่องมารยาท ควรพยายามนะ" "ท่านอาจารย์สารีบุตรจะเอา ตำแหน่งอัครสาวกนี่หรือมาขู่ผม เมื่อสมเด็จพ่อออกบวช ใครเล่าขอรับตามเสด็จ มิใช่ผมหรือ?" ท่านสารีบุตรก็ต้องพลอยเงียบไป

อยู่ต่อมา ท่านพระโมคคัลลานะอัครสาวกเบื้องซ้ายเห็นเหตุการณ์ไม่เหมาะไม่ควร ที่พระฉันนะประพฤติ จึงเตือนด้วยความปรารถนาดี... "ท่านฉันนะ ชีวิตของบรรพชิต มีการกระทำ มีคำพูด มีระเบียบข้อปฏิบัติที่ต้องศึกษาอีกมาก ผู้สำรวมด้วยดีย่อมเป็นที่เคารพรักนับถือของสาธุชนทั่วไป จงพยายาม..." พระฉันนะตอบทันควัน "อ้อ ท่านอาจารย์โมคคัลลานะ ท่านคงถือว่าตำแหน่งอัครสาวกที่ได้รับแต่งตั้งจากสมเด็จพ่อ ย่อมเพียงพอที่จะข่มผู้อื่นอย่างนั้นหรือ? เมื่อคราวสมเด็จพ่อออกบวช มีใครบ้างขอรับตามเสด็จ มิใช่ผมหรือขอรับ?"

ท่านพระโมคคัลลานะ จำเป็นต้องใช้อุเบกขาธรรมต่อไป

พระพุทธองค์จึงทรงตรัสหาพระฉันนะ และทรงตักเตือนว่า "ฉันนะ พระอัครสาวกทั้งสองเป็นนักปราชญ์ มีคุณธรรม เป็นกัลยาณมิตร

ของเธอ..." พระฉันนะได้ฟังพระดำรัส ก็ไม่ทูลตอบอะไร นิ่งเฉยอยู่เพราะความดื้อรั้นมันฝังใน เฉพาะพระพักตร์ทำเป็นเฉย แต่พอเลยเวลานั้นไปก็มีเรื่องวุ่นวายตามเคย

นับเป็นเวลาหลายวันหลายเดือนต่อมา ได้มีพระสงฆ์สามเณรหลายรูปมีความกังวลใจ ด้วยความปรารถนาดีกลัวว่าจะเป็นการเสื่อมศักดิ์ศรี เสียชื่อเสียงของเหล่าสมณะศากยบุตร จึงพากันเข้ามาหาพระอานนท์ ผู้เป็นพุทธอุปัฏฐาก ปรารภขึ้นว่า "ท่านอาจารย์อานนท์ ท่านคงทราบแล้วใช่ไหมว่า พระฉันนะประพฤติตนอย่างไรทำไมไม่เตือน หรือกราบทูลสมเด็จพ่อให้ทรงทราบ เฉยอยู่ทำไม? ไม่เคารพรักบูชาสมเด็จพ่อหรือ?"

พระอานนท์ตกที่นั่งลำบากใจไม่รู้จะทำฉันใด จึงพูดว่า "เรื่องเคารพรัก เทิดทูนบูชาสมเด็จพ่อนั้น พวกท่านไม่ต้องเป็นห่วง ผมยอมสละได้แม้กระทั่งชีวิต เรื่องพระฉันนะผมก็เคยกราบทูลแล้ว แต่สมเด็จพ่อตรัสว่า "อานนท์ฉันนะมีคุณแก่ตถาคตมากนะ" แล้วจะให้ผมทำอย่างไร มันเป็นปัญหาอยู่"

ความหัวดื้อถือรั้นของพระฉันนะเป็นภาระที่ยังแก้ไม่ตก ได้โอกาสก็จะเที่ยวเกะกะระรานอยู่บ่อย ๆ จนกระทั่งพระพุทธองค์ทรงตรัสเรียกหาอีก แล้วทรงตรัสเตือน "ฉันนะ พระอัครสาวกทั้งสองเป็นกัลยาณมิตรเป็นผู้มีคุณธรรมสูง เธอควรคบหากัลยาณมิตรเช่นนั้น บุคคลไม่ควรคบมิตรชั่ว ไม่ควรคบคนต่ำช้า ควรคบกัลยาณมิตร ควรคบผู้มีคุณธรรมสูง เพราะมิตรชั่วมีใจใฝ่ต่ำ ย่อมทำ พูด คิด แต่ในเรื่องทุจริต ย่อมชักนำไปในทางชั่วเสียหาย เป็นอันตรายแก่ตนเองและส่วนรวม จึงไม่ควรคบหาไม่ควรนั่งใกล้ ส่วนผู้เป็นกัลยาณมิตร เป็นคนดีมีคุณธรรม ย่อมชักนำไปในทางที่ดีมีประโยชน์สุข จึงเป็นผู้ที่ควรคบ ควรนั่งใกล้"

เมื่อพระพุทธองค์ตรัสสอนจนจบลง ได้มีคนจำนวนไม่น้อยเข้าถึงสัจธรรม เกิดความปลื้มพอใจในรสพระธรรม แต่พระฉันนะก็ยังเหมือนเดิม...เมื่ออยู่เฉพาะพระพักตร์เป็นอย่างหนึ่ง พอห่างพระพักตร์เป็นอีกอย่างหนึ่งจนกระทั่งพระพุทธองค์ตรัสแก่ภิกษุสงฆ์ว่า "ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เมื่อเรายังมีชีวิตอยู่พวกเธอจักไม่อาจทำให้ฉันนะสำนึกได้ ต่อเมื่อเราปรินิพพานแล้ว พวกเธอจึงจักอาจทำได้..." แสดงว่าพระฉันนะอยู่ในภาวะเป็นผลไม้ยังบ่มไม่ได้ขืนเอาไปบ่มคงจะเน่าต้องคอยกาลเวลาที่จะมาถึง บรรดาพระภิกษุสามเณรที่ไม่ค่อยพอใจในพฤติกรรมของพระฉันนะจะต้องภาวนาว่า คอยหนอ...คอยหนอ...ต่อไป...

สังคมใดมีคนหัวดื้อถือรั้นอวดดีอยู่หลายคน ย่อมก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวาย ขัดข้อง ไม่มีความสงบ ดูแต่พระฉันนะดื้อรั้นเพียงรูปเดียวก็ยังเที่ยวเกะกะระรานสร้างความรำคาญไปเกือบทั่วอาราม จึงขอฝากท่านผู้อ่านไว้พิจารณา หากว่าโลกนี้ยังมี...

ลูกที่ดื้อรั้น อะไรจะเกิดกับผู้บังเกิดเกล้า
น้องดื้อรั้น อะไรจะเกิดแก่พี่ ๆ
หลานที่ดื้อรั้น อะไรจะเกิดแก่ ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา
ลูกน้องที่ดื้อรั้น อะไรจะเกิดแก่หัวหน้า และหน่วยงาน
นักบวชที่ดื้อรั้น อะไรจะเกิดแก่ศาสนาและอุปัชฌาย์อาจารย์

เมื่อพระพุทธองค์จวนจะปรินิพพาน พระอานนท์พุทธอุปัฏฐากจึงทูลถามว่า "บรรดาข้าพระองค์ทั้งหลายจะพึงปฏิบัติอย่างไรต่อพระฉันนะ" พระพุทธองค์จึงตรัสตอบว่า "ดูก่อน อานนท์ พวกเธอพึงลงพรหมทัณฑ์ (การทำโทษแบบผู้ใหญ่หรือแบบพรหม) แก่ฉันนะเถิด..."

หลังจากที่พระพุทธองค์ปรินิพพาน การปฏิบัติต่อพระพุทธสรีระตลอดถึงการถวายพระเพลิงก็เป็นไปตามที่ทรงแนะไว้ ตลอดทั้งการแจก

พระสารีริกธาตุก็ผ่านพ้นไป คงยังอยู่แต่ความเศร้าโศก อาลัยอาวรณ์สำหรับสามัญชน คงเหลืออยู่แต่ธรรมสังเวชที่ปรากฏในหทัยของเหล่าพระอริยสาวก ที่พอจะหยิบยกเอาพระ ๓ องค์ ขึ้นพิจารณา คือ พระอนิจจัง พระทุกขัง พระอนัตตา ให้รู้ซึ้งตามความเป็นจริง

ครั้นต่อมา เมื่อมีการประชุมสงฆ์ พระอานนท์เถระจึงยกเอาเรื่องพระฉันนะเที่ยวทำความวุ่นวายมานานเสนอต่อที่ประชุมพระเถราจารย์เพื่อพิจารณา โดยอ้างถึงบัญชาของสมเด็จพระศาสดาเป็นหลักฐาน พระสงฆ์ทั้งหลายนั้นมีความเห็นพร้อมกันให้ลงพรหมทัณฑ์แก่พระฉันนะ โดยประกาศให้ทราบทั่วกัน พอสรุปได้ว่า พระฉันนะเป็นคนหัวดื้อ ถือรั้นอวดดี ไม่เชื่อฟังคำเตือน สำคัญตนว่าเก่งกล้าสามารถ ชอบอ้างเอาการตามเสด็จสมเด็จพ่อออกบวชที่ริมฝั่งแม่น้ำอโนมาในคราวนั้น ไม่มีใครอื่นตามเสด็จ ส่วนพระเถรานุเถระอื่น ๆ เป็นเรื่องทีหลัง บัดนี้เพื่อเป็นการยกย่องคนเก่งให้เก่งต่อไป... จึงห้ามภิกษุสามเณรทุกรูปไม่ให้อยู่ร่วมฉันร่วม ห้ามร่วมสนทนาปราศรัย ห้ามทำกิจใดๆทุกอย่าง ร่วมกับท่านฉันนะอีก จงเปิดโอกาสให้ท่านอยู่อย่างสบายตามอัธยาศัยไม่ต้องเกี่ยวข้องกับใคร...

พระฉันนะคนเก่ง ขืนเก่งอยู่รูปเดียวจะไปได้สักกี่น้ำเมื่อถูกสงฆ์ประกาศลงพรหมทัณฑ์ ลูกโป่งที่ท่านอัดลมไว้โป่งได้เต็มที่และโป่งมานานก็ถึงกาลต้องแฟบลง ๆ หันหน้าไปหาใคร ก็ไม่มีภิกษุสามเณรรูปใดสนใจพูดด้วยไม่มีใครเอื้อเฟื้อเหมือนเมื่อก่อน จะอยู่ จะฉัน จะจำวัด ก็มีเพียงตนคนเดียว ถูกตัดขาดจากโลกภายนอกเหมือนโลกทั้งโลกมีเพียงฉันนะรูปเดียวเท่านั้น ไม่นานวันพระฉันนะเกิดสำนึกผิด รู้ว่าตนดำเนินชีวิตผิดพลาดแล้ว ความอวดเก่งดื้อรั้นถือดีที่เคยทำล้วนแต่นำความไม่สงบมาสู่หมู่บรรพชิต มันไม่เป็นประโยชน์อะไร กลับเพิ่มทุกข์โทษแก่ตนเองและส่วนรวมยิ่งคิดก็ยิ่งเสียใจ โลกหนอโลกทำไมถึงเป็นเช่นนี้...

ตามประวัติเล่าว่า พระฉันนะถึงกับเป็นลมสลบตั้ง ๓ ครั้ง พอคิดได้ว่าเราทำผิด คิดผิด พูดผิดมาแล้ว ต้องกลับตัวเสียใหม่ เริ่มต้นใหม่ดีกว่า จึงนุ่งสบง ทรงจีวร ทาบสังฆาฏิ มีเครื่องสักการะในมือ เข้าสู่ที่ประชุมสงฆ์ขออโหสิกรรมประนมมือกล่าวว่า "ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ได้โปรดเถิด...ขอท่านทั้งหลายได้โปรดเมตตา อย่าได้ทำลายกระผมให้พินาศจากสมณเพศ พินาศจากคุณธรรมที่ดีงามเลย กระผมยอมรับผิด สำนึกผิดทุก ๆ กรณี ที่ประพฤติล่วงเกินมาแล้วนั้น เพราะความโง่เขลาเบาปัญญาของกระผมเอง ขอท่านพระเถรานุเถระทั้งหลาย ได้โปรดเมตตากระผมเหมือนเดิมเถิด กระผมพร้อมที่จะปฏิบัติตามทุกอย่างตามแต่จะบัญชา..."

บัณฑิตท่านสอนว่า "คนทำผิดสำนึกผิดแล้วอย่าฆ่า คนเป็นบ้ารู้ว่าบ้าแล้วอย่าถือ" เมื่อพระสงฆ์เห็นกิริยาอาการนอบน้อมแสดงคารวะมาขอขมาต่อสงฆ์ สงฆ์ทั้งหลายมีเมตตาอยู่แล้วก็จึงได้ประกาศให้อภัยแก่ฉันนะภิกษุ รับเข้าสู่หมู่คณะเหมือนเดิม พระฉันนะเมื่อขอขมาต่อสงฆ์แล้วก็มีความประพฤติอ่อนน้อมถ่อมตน มีสัมมาคารวะต่อเพื่อนบรรพชิตในอาราม มุ่งมั่นต่อการสร้างชีวิตใหม่ ตั้งใจบำเพ็ญภาวนาด้วยความขยันหมั่นเพียรสนใจในการปฏิบัติ เดินจงกรม นั่งสมาธิ มีสติกำหนดรู้อยู่ทุกอิริยาบท พิจารณาเห็นสรรพสิ่งทั้งหลายในโลกเป็นของไม่เที่ยง ทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ ไม่อยู่ในอำนาจของใคร บางครั้งก็สาธยายอาการสามสิบสอง มีผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เป็นต้น ยกขันธ์ ๕ ขึ้นสู่ไตรลักษณ์ เจริญรอยตามบาทพระอรหันต์ ไม่นานวันก็ได้บรรลุอรหัตผล พร้อมด้วยปฏิสัมภิทาญาณ เป็นผู้อาจหาญในหมู่พระอริยสาวกของพระศาสดา เป็นที่เจริญศรัทธาประสาทะของพุทธศาสนิกชนทั่วไป ชีวิตของท่านพอจะกล่าวได้ว่า เป็นนักบวชประเภท "ต้นคดปลายตรง" ที่น่าศึกษา ข้าพเจ้าจึงกราบคารวะพระคุณของพระฉันนะอรหันต์เจ้าไว้ ณ ที่นี้ และเสริมคุณความดีของท่านว่า...

ต้นคดนัก ชักไม่งาม ความดีหาย แต่ตอนปลาย ท่านกลาง ยังตรงอยู่
ก็ยังมี คุณค่า น่าเอ็นดู เมื่อท่านรู้ กลับตัวใหม่ ได้ดีเลย..

เมื่อข้าพเจ้ามาอยู่วัดหนองป่าพง จะว่าข้าพเจ้าเป็นคนดื้อรั้นก็หาไม่ แต่เรื่องอวดดีนั้นก็พอมีอวดอยู่บ้างเพราะข้าพเจ้าเป็นคนชอบคิดชอบสงสัย มันสงสัยมานานแล้ว ก่อนจะมาอยู่วัดหนองป่าพงเสียอีก มาอยู่ได้ยังไม่ถึงเดือนจะไม่ให้สงสัยได้อย่างไรกัน เมื่อตั้งปัญหาก็หาคำตอบกำลังค้นหากำลังพิจารณาหาคำตอบซึ่งอยู่ระหว่างสังเกตการณ์ จะให้ทำใจเชื่อร้อยเปอร์เซ็นต์ได้อย่างไร คนเชื่อง่ายเกินก็ไปก็ไม่ดี คนปฏิเสธไม่ยอมฟังไม่ยอมเชื่อเลยก็ไม่ดี ส่วนผู้ที่รับฟังตรองดูอย่างมีเหตุผลแล้วจึงเชื่อบรรพชิตทั้งหลายก็สรรเสริญมิใช่หรือ?

เมื่อข้าพเจ้าชอบพูดคุยชอบซักถาม จึงถูกลูกศิษย์ของหลวงพ่อสอนให้สำนึก ให้มีความระมัดระวังกว่าเก่า หลังจากหลวงพ่ออนุญาตให้เปลี่ยนบริขารให้ข้าพเจ้าแล้วจึงมีลูกศิษย์ท่านพูดให้ฟังว่า ตอนที่ทำตนเป็นคนพูดมาก สงสัยนั่นสงสัยนี่ ได้มีพระไปเรียนให้หลวงพ่อทราบคงจะต้องการให้ปรามข้าพเจ้า แต่หลวงพ่อท่านเมตตากรุณา เป็นเพียงพูดว่า "ปล่อยเขา เขาเคยเป็นครู...ฟองสบู่โป่งขึ้นเดี๋ยวเดียวก็ยุบ..." เมื่อข้าพเจ้าได้ฟังถึงกับสะดุ้ง จึงนึกตำหนิตนเองว่า เรานี่ก็เกินไปแล้วแหละมาอยู่กับท่านก็ทำอะไรไม่ค่อยเรียบร้อย ไม่น่าก่อความรำคาญแก่ท่านผู้ปฏิบัติ ดีนะนี่ที่หลวงพ่อไม่เรียกไปตำหนิเสียตอนนั้นให้อยู่มือ ท่านอุตสาห์ปล่อยไว้ให้กาลเวลาสอนข้าพเจ้าเอง และก็ได้ผลเสียด้วยซี...

เมื่อข้าพเจ้าตัดสินใจจะอยู่กับท่านแน่นอน หลวงพ่อจึงสั่งให้ตัดเย็บไตรจีวร และบริขารอื่น ๆ เตรียมไว้เมื่อครบ ๑ เดือน ท่านจึงจะเปลี่ยนให้ ผ้าสบงมี ๕ ขันธ์ จีวร และสังฆาฏิมี ๗ ขันธ์ ตัดเย็บให้มีในโอวาสมิได้ใช้ของตามตลาด จะมีบ้างก็เป็นบริขารเสริมเท่านั้น

ความอยาก

"แม่น้ำ (ที่กว้างใหญ่) เสมอด้วยตัณหาย่อมไม่มี" พระพุทธองค์ทรงตรัสรับรองไว้นานแล้ว ยังไม่มีใครกล้ากล่าวคัดค้านได้เลย

วันแห่งการรอคอยช่างเนิ่นนานเสียจริง ๆ ต้นข้าวคอยฝน คนคอยคนรักจะมา คนไข้คอยหมอ เรารอวันเปลี่ยนบริขาร แหม มันช่างนานแท้ๆ บางวันชำเลืองดูท้องฟ้า อยากจะขอร้องดวงอาทิตย์ดวงจันทร์ให้แข่งกันหมุนเร็วเข้าหน่อยข้าน้อยอยากเปลี่ยนผ้า...

พูดถึงเรื่องเวลา คน ๒ พวก มีความคิดเห็นต่างกัน พวกเจ้าหนี้คิดอยากให้ดวงอาทิตย์ดวงจันทร์หมุนเร็ว ๆ จะได้สิ้นเดือนเก็บดอกเงิน ถ้าเดือนใดไม่จ่ายจะได้คิดดอกทบต้นเข้าไว้ ส่วนฝ่ายลูกหนี้ก็อยากขอร้องให้หมุนช้า ๆ หน่อย อยากให้ดวงอาทิตย์ดวงจันทร์หมุนช้าลงสัก ๑๐๐ เท่า เพื่อจะได้หายใจสะดวก... นี่อะไรหายใจเพียงเฮือกสองเฮือก ก็จะสิ้นเดือนเสียแล้ว ต้องหายใจตีบตันเพราะวันจ่ายดอกเบี้ยใกล้เข้ามาอีก...แต่ดวงอาทิตย์ดวงจันทร์ก็ทำงานตามหน้าที่ปกติ ไม่เอนเอียงไปฝ่ายใดจะมีใครรักหรือชัง จะสรรเสริญ หรือนินทาข้าไม่ว่า ถ้าทำตามใจมนุษย์ย่อมถึงจุดพินาศเร็ววันเข้าทุกที ฉันมีอิสระเฉพาะตัวของฉันเอง...มนุษย์ไม่เกี่ยว...

ดูแต่ ข้าพเจ้า จะนั่งสมาธิหรือเดินจงกรม จะสวดมนต์ทำวัตรหรือทำกิจใด ๆ จิตใจมันคิด...คิด...คิดอยากจะเปลี่ยนบริขาร เมื่อใดหนอหลวงพ่อจะอนุญาตให้เปลี่ยนผ้า จะได้ใช้ผ้าสีเดียวกับเพื่อนร่วมวัดทั้งหลาย บางวันฉันข้าวอยู่ ดี ๆ จิตมันวับ... ไปเก็บเอาเรื่องอยากเปลี่ยนผ้ามาปรุงแต่งอีกแล้ว พูดมาถึงตรงนี้ ทำให้นึกถึงพระอรหันต์รูปหนึ่งทูลตอบพระราชาว่า "โลกคือหมู่สัตว์พร่องอยู่เป็นนิจ ไม่รู้จักอิ่ม เป็นทาสแห่งตัณหา" นึกสงสัยตัวเอง...เอ๊ะ! เราก็ตกเป็นทาสของตัณหาเหมือนกันหรือนี่?

หลวงพ่อชาคงทราบเรียบร้อยแล้ว...ว่า ความอยากเป็นมารมัน

เล่นงานข้าพเจ้าอยู่ทุกวี่ทุกวัน ไม่เป็นอันบำเพ็ญธรรมเท่าใดนัก วันหนึ่งท่านจึงถามว่า "ไตรจีวรตัดเย็บย้อมเรียบร้อยดีแล้วหรือ?" ด้วยความดีใจนึกว่าท่านจะสั่งให้เปลี่ยน จึงตอบท่านว่า "เรียบร้อยดีแล้วขอรับ..." คิดในใจว่า หลวงพ่อคงสั่งให้เปลี่ยนแน่ ๆ แต่...พระอนิจจังทำงาน...ได้ยินท่านพูดว่า "เอ้อ ! เอาไว้นั่นแหละกลับมา (ครั้งใหม่) จึงค่อยเปลี่ยน" ข้าพเจ้าถึงกับอุทานในใจว่า "อ่อย!หมดหวังแล้วหนอหลวงพ่อ"

พอได้ยินหลวงพ่อพูดเช่นนั้น ความหวังพังทลายพร้อมกับความอยากหลบหน้าหายไปด้วย ความทุกข์ชนิดเป็นพิษหน่อย ๆ ก็พลอยดับลง ข้าพเจ้าปลงใจว่า หลวงพ่อไม่ให้เปลี่ยนก็ดีแล้ว เพราะรักษาของ ๆ ท่านไม่ดีพอ อาจจะมีผลเสีย กลับมาอีกครั้งท่านคงให้เปลี่ยนแน่

ข้าพเจ้าได้กราบเรียนให้หลวงพ่อทราบว่า เมื่อเปลี่ยนบริขารแล้วจะต้องขออนุญาตกลับวัดเก่า เพื่อจัดการการศึกษาปริยัติธรรมให้เข้ารูปเข้ารอยเสียก่อน ใช้เวลาประมาณ ๒ เดือน ดังนั้นระยะกลับถิ่นเดิมนั้นอาจจะทำบริขารของท่านสกปรก (ทางวินัย) ก็อาจเป็นได้...คิดว่าท่านไม่เปลี่ยนให้ก็แล้วแต่ท่าน... แต่ความจริงนั้น ท่านต้องการปราบมาร ที่มันผจญข้าพเจ้าเท่านั้นเอง

บ่ายวันหนึ่งประมาณ ๕ โมงเย็น ข้าพเจ้ามาเดินจงกรมอยู่บนทางเท้ารอบศาลาเล็ก ที่ใช้เป็นโรงอุโบสถสวด ฟังปาฏิโมกข์ทุกกึ่งเดือน ขณะที่กำลังเดินจงกรมจิตสงบเบาสบาย ปรากฏว่าได้ยินเสียงธรรมะในส่วนลึกของจิตว่า..."*อย่าจริงจังอะไรกับชีวิต อย่าจริงจังอะไรกับสิ่งทั้งปวง...*" เป็นเสียงที่ฟังชัดเจนและจำติดใจอยู่เสมอมาไม่ลืม ทำให้ถึงพระพุทธพจน์ที่ตรัสย่อพระไตรปิฎกเหลือเพียงบรรทัดเดียวว่า *"สัพเพ ธัมมา นาลัง อภินิเวสายะ แปลว่า สิ่งทั้งหลายทั้งปวง ไม่ควรยึดมั่นถือมั่น"* ข้าพเจ้าพิจารณาดูแล้วรู้สึกพอเข้ากันได้ หรือท่านผู้อ่านจะมีความเห็นอย่างไร?

เมื่อข้าพเจ้ามาอยู่วัดหนองป่าพงครบหนึ่งเดือน วันนั้นเป็นวันแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๕ กำหนดวันเวลาที่อยู่วัดหนองป่าพงคงจบลงแค่นี้ก่อน จะต้องกลับวัดเดิมปรับปรุงการเรียนการสอนครบ ๒ เดือน แล้วจึงจะกลับมา เรื่องการเปลี่ยนผ้าก็ไม่มีความหมายเท่าไร เมื่อใดก็ได้พรุ่งนี้เราจะต้องกราบลาหลวงพ่อกลับแล้ว... แต่พระอนิจจังก็ทำงานของท่าน...หลวงพ่อสั่งให้ข้าพเจ้านำบริขารที่เตรียมไว้เข้าสู่อุโบสถและเปลี่ยนให้เรียบร้อยแล้วจึงได้ฟังสวดปาฏิโมกข์ร่วมกับคณะสงฆ์ ได้เป็นพระปฏิบัติตามรูปแบบที่ท่านเป็นอยู่ วันนั้นตรงกับวันที่ ๒๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๑

เป็นอันกล่าวได้ว่า ความอยากเปลี่ยนบริขาร ก็ได้สมใจอยากในวันนี้ แต่มันแปลก เมื่ออยากได้กลับไม่ได้ พอทอดอาลัยว่าหมดหวังช่างหัวมันไม่อยากได้แต่กลับได้ รู้สึกว่าในระยะต่อมาเป็นกฎเกือบจะพูดได้ว่าตายตัว ถ้าหากข้าพเจ้าต้องการสิ่งใดแล้ว มักจะยังไม่ได้ แต่พอทอดอาลัยปลงเสียเถอะพ่อคุณ ไม่ได้ก็ช่างมัน ไม่นานวันกลับได้สิ่งนั้นตามที่เราต้องการ คล้าย ๆ กับหลวงพ่อได้ประทานกฎอันนี้ไว้สำหรับชีวิตของเรา หรือท่านจะสอนว่า

"อยากมาก	*ทุกข์มาก*
อยากน้อย	*ทุกข์น้อย*
หมดอยาก	*หมดทุกข์*
อิ่งยืด	*อิ่งทุกข์*
หยุดยืด	*ก็หยุดทุกข์"*

ข้าพเจ้าใคร่จะบันทึกวิธีการเปลี่ยนบริขาร ที่หลวงพ่อทำมาเป็นประจำ เมื่อมีสมาชิกใหม่เข้ามาอยู่ร่วมวัดเพื่อป้องกันความเข้าใจสับสน เพราะมีคนเขาเล่าว่า "ใครจะไปอยู่กับหลวงพ่อชานั้นยากลำบากมากจะต้องบวชใหม่หรือไม่ก็ลดพรรษา มีปัญหาหลายอย่าง" ฟังเขาว่าไม่เข้าท่า

สู้เข้าไปศึกษาสัมผัสด้วยตนเองจะดีกว่า จะต้องเข้าไปฟังด้วยหู ดูด้วยตา พิจารณาด้วยใจ จึงจะมีประโยชน์รู้ความเป็นจริง เพราะผู้ใหญ่เดือนไว้ว่า "เขาว่าเอาห้าหาร" หลวงพ่อชาท่านก็เคยสอน "เขาว่า...เขาว่านี่นะต้องพิจารณาให้ดี เพราะเขาเกิดทีหลังหู บางทีก็หลุดร่วงได้เช่นเขากวาง..."

เมื่อมีพระภิกษุต้องการจะเข้าไปฝากตัวเป็นลูกศิษย์ปฏิบัติธรรมก็จะต้องไปเป็นอาคันตุกะไปก่อนสังเกตพิจารณาดูระเบียบข้อวัตรปฏิบัติเป็นที่พอใจดีแล้วใคร่ต่อการปฏิบัติธรรมจริง ๆ จึงแจ้งความประสงค์ของตนให้ท่านทราบ เมื่อหลวงพ่อพิจารณาดูโดยถามจากศิษย์ของท่านที่คอยดูแลแทนท่าน ทราบว่าเป็นผู้มีความสำรวมเอื้อเฟื้อต่อข้อวัตรปฏิบัติพอสมควร และอยู่เป็นอาคันตุกะได้อย่างน้อยหนึ่งเดือนขึ้นไป หลวงพ่อจึงจะสั่งให้เปลี่ยนบริขารได้ แต่ถ้าหากเป็นผู้มาอยู่เพียงทดลอง มารยาทไม่ค่อยเรียบร้อย ไม่เอื้อเฟื้อต่อข้อวัตรปฏิบัติ แม้จะอยู่มา ๒ – ๓ เดือน หลวงพ่อก็ไม่รับเข้าเป็นลูกศิษย์ บางรูปก็กลับไปเอง

เมื่อได้รับอนุญาตให้เปลี่ยนบริขาร พระอาคันตุกะรูปนั้น จะต้องนำผ้าและของใช้ต่าง ๆ ที่นำมาจากวัดเดิมเข้าสู่ที่ประชุมสงฆ์ เพื่อสอบถามว่าได้มาอย่างไร ถูกต้องตามวินัยหรือไม่ ถ้าเป็นผ้าทำพินทุอธิษฐานหรือมีอะไรที่ไม่เหมาะหรือมีความสงสัยเกี่ยวกับบริขาร เช่น ซื้อมา หรือขอมาจากคนไม่ใช่ญาติ ไม่ใช่คนปวารณา จะต้องกล่าวคำเสียสละทิ้งไป รับเอาบริขารใหม่ที่ท่านจัดให้ ครองผ้าให้ถูกต้องดีแล้วปลงอาบัติชำระความผิดทางวินัยให้เรียบร้อย จึงจะถือว่าบริสุทธิ์ตามวินัย และท่านจะไม่อนุญาตให้กลับวัดเดิม

หลวงพ่อท่านเน้นเสมอว่า การขอของนั้นต้องระวังให้มาก อย่าให้อำนาจของความอยากครอบงำจะทำให้เกินงาม คำว่าญาติหมายถึงญาติสายโลหิตทั้งฝ่ายบิดาและมารดา ส่วนคำว่าคนปวารณาหมายถึงคน

ที่มิใช่ญาติ เมื่อเขาเกิดความเคารพเลื่อมใสนับถือ เขาต้องการถวายของใช้ เขาจะพูดว่า "ข้าพเจ้าขอปวารณาต่อท่าน ถ้าท่านต้องการสิ่งใดอันควรแก่สมณะบริโภคแล้ว นิมนต์เรียกร้องได้..." คนที่พูดกับพระอย่างนี้พระพุทธเจ้าตรัสเรียกว่าคนปวารณา ไม่ใช่ปวารณาออกพรรษามันคนละเรื่องกัน

วันนั้น (วันที่ ๒๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๑) ข้าพเจ้านำผ้าและของใช้พร้อมทั้งกระเป๋าและของเงินที่เอามาจากวัดเดิมเข้าสู่โรงอุโบสถ เมื่อหลวงพ่อสอบถึงการได้บริขารมาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ท่านก็ให้กล่าวคำเสียสละ ส่วนเงินนั้นท่านให้กล่าวคำเสียสละ แล้วโยนไปทางด้านหลัง ไม่ให้กำหนดที่ตก นอกนั้นก็มีร่มผ้าแบบพับได้ ปากกา ไฟฉายเล็ก ๆ และนาฬิกา โดยเฉพาะไฟฉายเล็กหายากและนาฬิกาข้อมือ

ขณะที่กล่าวคำเสียสละรู้สึกเสียดายคิดว่าเมื่อหลวงพ่ออนุญาตพิเศษ ให้กลับไปปรับปรุงการศึกษาเป็นเวลา ๒ เดือน เราจะได้อะไรหนอดูเวลาเมื่อทำการสอน แต่ก็น่าแปลกใจมาก หลวงพ่อท่านนั่งดูในท่ามกลางสงฆ์ ได้ยินท่านพูดว่า "อ้อ เสียสละนาฬิกาด้วยหรือนี่?" ท่านล้วงเอานาฬิกาออกจากย่าม ยื่นให้ข้าพเจ้าพร้อมกับพูดว่า "เอาของผมนี่...แล้วก็นี่ไฟฉาย..." ข้าพเจ้าน้อมรับ ด้วยความคารวะแสดงอาการขอบพระคุณท่าน เมื่อเราสละไป ท่าน ก็สละของท่านให้เรา เขาเรียกว่า "ของเก่าไหลไป ของใหม่ไหลมา" ข้าพเจ้าคิดว่าท่านคงทราบวาระจิตของข้าพเจ้าแน่นอน ท่านจึงให้ในทันทีทันใด ถือว่าท่านเมตตาช่วยปลอบใจและให้กำลังใจข้าพเจ้าเป็นอย่างมาก

ของเก่าที่หลวงพ่อให้ข้าพเจ้าวันนั้น ยังเหลืออยู่ทุกวันนี้ก็มีบาตรและนาฬิกา นาฬิกาแม้จะชำรุดไปบ้างแต่ก็ยังพอซ่อมได้ และอีกอันหนึ่งคือ ไม้เท้า รู้สึกว่าจะเป็นไม้เท้าอันแรกที่หลวงพ่อถือเดินทางไปต่างประเทศครั้งแรก (ปี พ.ศ.๒๕๒๐) เมื่อข้าพเจ้าอาพาธหนักพักรักษาที่โรงพยาบาลประจำจังหวัดอุบลฯ ปี ๒๕๒๒ นั้น หลวงพ่อกลับจากต่างประเทศครั้งที่สอง ท่านไปเยี่ยมที่โรงพยาบาล เห็นการเดินทรงตัวของข้าพเจ้าไม่ดี ท่านจึงอนุญาตให้เอามาใช้ ขณะนี้ข้าพเจ้าก็ยังเก็บรักษาไว้อยู่ที่วัดป่าวิเวก

ข้าพเจ้าใคร่จะชี้แจง วัตถุของใช้และผ้าที่เป็นนิสสัคคีย์ (ของที่ผิดวินัย จะพ้นผิดต้องนำมากล่าวคำเสียสละและปลงอาบัติจึงจะพ้นผิด) ไว้ให้พระบวชใหม่ได้เข้าใจ พอเป็นข้อคิดบ้าง คือ

๑. ของหรือผ้าใด ที่ภิกษุขอหรือพูดเลียบเคียงได้มาจากคนไม่ใช่ญาติ ไม่ใช่คนปวารณา

๒. ของหรือผ้า ที่ภิกษุรับเงินไว้ซื้อเองหรือใช้ให้ผู้อื่นเอาไปซื้อให้

๓. ผ้าไตรจีวรที่ภิกษุนุ่งห่มวันทำพิธีอุปสมบทปล่อยปละละเลยอยู่ปราศจาก ไม่รักษาจนอรุณขึ้น ยังมิได้ทำพิธีเสียสละตามพระวินัย

๔. ผ้าที่ได้มาใหม่ ใช้โดยมิได้ทำพินทุอธิษฐานหรือผ้าที่ภิกษุเก็บไว้นานเกินกำหนดพุทธบัญญัติ ถ้าผ้าหรือของเป็นนิสสัคคีย์ภิกษุเอามาใช้อย่างเดียวก็เป็นอาบัติทุกกฏตัวเดียว ถ้าใช้พร้อมกัน ๕ อย่างก็เป็นอาบัติครั้งละ ๕ ตัว

พูดถึงเรื่องเงินทองนั้นมีอาบัติโทษหลายอย่าง เช่น ภิกษุรับเงินหรือทองเป็นอาบัติเพราะรับ เรียกว่าผิดศีลเพราะรับ เอาไปเก็บไว้เกิดความอยากได้อีกอยากได้มากกว่าเดิม จิตเศร้าหมองก็ผิดธรรม ถ้าเอาเงินไปซื้อของก็ผิดศีล (เป็นอาบัติ) ทุก ๆ ครั้งที่ใช้ หากท่านผู้ใดต้องการความละเอียดพึงตรวจดูจากหนังสือบุพพสิกขาวรรณาวินยกถานั้นเถิด

กลับถิ่นเดิมชั่วคราว

วันนั้นตรงกับวันขึ้น ๑ ค่ำเดือน ๖ เป็นวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๑๑ ข้าพเจ้าได้รับเมตตาเป็นพิเศษจากหลวงพ่อ ท่านอนุญาตให้กลับไปวัดเดิมอีก เพื่อปรับปรุงการศึกษาให้เข้ารูปเข้ารอยดีเสียก่อน ใช้เวลา ๒ เดือน แล้วจึงจะกลับมา ข้าพเจ้าได้กราบลาท่านกลับไปวัดเดิม และก็ได้เริ่มเปิดการเรียนการสอน ในวันขึ้น ๑ ค่ำเดือน ๖ สำนักเรียนที่ข้าพเจ้าทำการสอนจะเปิดเรียนก่อนสำนักอื่น ๆ ส่วนสำนักอื่น ๆ ท่านจะเปิดเรียนหลังวันวิสาขะแล้ว

เมื่อข้าพเจ้ากลับมาทำการสอน มีความเปลี่ยนแปลงบางอย่างเกิดขึ้น ข้าพเจ้าใช้บริขารที่หลวงพ่อเปลี่ยนให้คนอื่นมองเห็นผ้าสะดุดตา เพราะแปลกกว่าที่ภิกษุสามเณรในวัดใช้กันอยู่ ข้าพเจ้าจะฉันครั้งเดียว ไม่ฉันเพล คิดสงสารโยมยาย (ยายทา) ที่ชรามากแล้วท่านนำปิ่นโตมาส่ง รู้สึกว่าโยมยายท่านรักและห่วงข้าพเจ้ามากอยู่ ท่านจะถามบ่อย ๆ ว่า "ทำไมไม่ฉันเพลไม่หิวหรือ?" จึงพูดปลอบท่านว่า "ไม่เป็นไรหรอกโยมยาย อาตมาฉันให้อิ่ม ฉันให้พอ ฉันครั้งเดียวก็เหมือนฉันสองครั้งนั่นแหละ อย่าได้เป็นห่วงอาตมาเลย..."

สังเกตดูท่านมีอะไรในใจอยากจะถามเรา แต่ท่านไม่กล้าถาม คุณโยมยายเคยปรารภกับข้าพเจ้านานแล้วว่า "เมื่อยังเล็กเลี้ยงยาก เกิดมาใหม่ ๆ (เกิดเวลาพระภิกษุสามเณรออกบิณฑบาตเวลาประมาณ ๖ โมงเช้า เศษ) ร้องไห้รบกวนเขาตั้ง ๗ คืน ค่ำมาก็ร้องจนสว่าง ได้เวลาพระออกบิณฑบาตก็หยุด กลางวันนอนตลอดวัน ต้องปลุกขึ้นให้กินนม เกือบจะเอาไปทิ้งแล้วล่ะ..." ข้าพเจ้าได้แต่รำพึงว่า "แหม เรานี่เกินไปเสียแล้ว รบกวนท่านผู้มีพระคุณตั้งเจ็ดคืนเจ็ดวัน เดชะบุญท่านมีเมตตากรุณา ท่านจึงอุตส่าห์เลี้ยงเอาไว้ มิฉะนั้นแล้วมีหวังเป็นปุ๋ยของต้นไม้ไป

แล้ว" คิดอีกทีหรือจะเป็นนิมิตบอกให้เรารู้ว่าวันทั้งเจ็ดไม่มีวันไหนเลยที่จะมีความสนุกสนาน พอจะหลงมัวเมา ล้วนแต่เป็นวันที่ต้องทนทุกข์ได้ยาก ไม่แน่นอน จำเป็นที่จะต้องหาทางผ่อนทุกข์ บรรเทาทุกข์จนกว่าจะดับทุกข์ได้ดอกกระมัง

นิมิตเสียง

เย็นวันหนึ่งเวลาประมาณ ๕ โมงเย็นเศษ ๆ เมื่อพักจากการสอนประจำวัน ขณะที่นั่งพักผ่อนอยู่บนกุฏิเกิดความคิดถึงหลวงพ่อชา คิดถึงเพื่อนบรรพชิตที่เคยร่วมปฏิบัติ คิดถึงลานวัดอันสะอาดราบเรียบภายใต้เงาไม้อันหนาครึ้ม คิดถึงเสียงไก่ป่าขันเจื้อยแจ้วยามตื่นสงัดช่างวิเวกวังเวงดียิ่งนัก เมื่อไรหนอเราจะได้กลับไปอีกเห็นจะต้องอดใจรอไปจนถึงวันนั้น

ข้าพเจ้าคิดว่า ถ้าได้ไปอยู่จำพรรษากับท่าน ก็ตั้งใจจะอยู่ร่วมกับท่านสัก ๕ พรรษา ตามพระวินัยที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้ อีกสักครู่ต่อมา ข้าพเจ้าได้ยินเสียงจากส่วนลึกของจิตมิใช่ได้ยินทางหู บอกข้าพเจ้าว่า... "จะอยู่กับหลวงพ่อได้เพียง ๒ พรรษา..." ข้าพเจ้ารีบสะบัดหน้าและตอบไปทางจิตว่า "ต้อง ๕ พรรษา" แต่เสียงนั้นกลับยืนยันว่า "๒ พรรษาเท่านั้น..." แล้วเสียงนั้นก็เลือนหายไป...

ทั้งๆ ที่ข้าพเจ้าอยากจะกลับไปอยู่วัดหนองป่าพงอีก แต่อยู่ในระยะที่ต้องทำงานเพื่อพระศาสนาสักระยะหนึ่งก่อน เพราะข้าพเจ้าต้องการจากไปขนิดที่ตัดบัวให้เหลือใย...จึงยังไม่เปิดเผยให้ใครทราบ คิดว่าเมื่อถึงก่อนวันจะจากไปสัก ๒ – ๓ วัน จึงจะแจ้งให้ท่านเจ้าอาวาส พระเณร และญาติโยมทราบ จึงจะไม่เกิดความขลุกขลักวุ่นวาย เกิดพระเณรย้ายหนีไปหมดสำนักเรียนก็จะร้างเร็วเกินไป จะปล่อยให้ค่อยเป็นค่อยไปจะเหมาะกว่า ถึงแม้พระภิกษุสามเณรในวัดพร้อมทั้งญาติโยมจะเกิดความสงสัย แต่ไม่

มีใครกล้าถาม ข้าพเจ้าก็ไม่ยอมบอกเพราะยังไม่ถึงเวลานั้น...

ต่อมาก็มีคนกล้าจนได้... วันหนึ่งคุณปลัดธงชัย กุลราช คงไปทราบข่าวมาจากที่อื่น จึงขึ้นไปพบข้าพเจ้าที่กุฏิพูดคุยกันพอสมควรจึงถามว่า "ผมได้ทราบว่าท่านอาจารย์จะไปจำพรรษาที่วัดหนองป่าพง เป็นความจริงไหม?" ข้าพเจ้า "ก่อนจะพูดอะไรให้ฟัง ขอสัญญาก่อนว่า ได้ทราบแล้วจะต้องปิดเป็นความลับ ห้ามเปิดเผยจนกว่าจะถึงวันนั้น..." เมื่อท่านปลัดรับปาก และถามข้าพเจ้าต่อไปว่า "ทำไมถึงจะทอดทิ้งลูกศิษย์ ทิ้งวัดทิ้งญาติโยมไป ไม่เมตตาสงสารเขาหรือ ? ผมนึกว่าได้ไปศึกษามาแล้วจะเอามาโปรดพระเณร และญาติโยมทางบ้านเรา..." ข้าพเจ้าจึงพูดว่า "เรื่องจะไปนั้นเป็นความจริงแต่จะไปเมื่อปรับปรุงการศึกษาเข้ารูปเข้ารอยแล้ว บางชั้นอาตมาจะต้องสอนให้จบก่อนเดินทางไป นอกนั้นก็จะมอบให้ครูผู้เป็นศิษย์ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป

เรื่องเมตตาสงสารนั้นมีมาก ยังรัก เคารพ นับถือกับทุก ๆ ท่านที่คุ้นเคยช่วยเหลือ แต่อาตมามีความพิการอยู่ เป็นความพิการทางด้านคุณธรรม ด้านปริยัติธรรมนั้นได้ศึกษามาและได้มาทำประโยชน์พอสมควรแล้ว แต่ด้านปฏิบัติธรรมพิการมานานแล้ว ถ้าไม่แสวงหาไม่ปรับปรุงแก้ไขชีวิตทั้งหมดที่มีมา ก็จะหมดโอกาส คนพิการนั้นจะเป็นหัวหน้า เป็นผู้นำที่ดีนั้นยากมิใช่หรือ? คราวก่อนที่ไปศึกษาเพียง ๑ เดือนนั้น ถ้าเป็นอาหารก็เป็นเพียงไปชิมดูเท่านั้น ยังไม่ได้รับประทานพอสมควรแก่ความต้องการ สถานที่ไปอยู่ก็ไม่ไกลเกินไป มีอะไรก็พอมีโอกาสไปมาหาสู่กันได้สะดวก ไม่ยากลำบากเกินไป..." เกือบขอยืมคำพูดหลวงพ่อที่ว่า "โยมน่ะ เขากลัวแต่วัดเขาจะร้าง เขาไม่กลัวว่าเราจะร้างหรอก..." แต่กลัวว่าจะเป็นการกระทบกระเทือนทางจิตใจก็เลยไม่พูด... สำหรับข้าพเจ้านั้นคำพูดประโยคนั้นยังก้องอยู่ในส่วนลึกของจิตเสมอ...เมื่อสนทนากันพอสมควรแล้วท่านปลัดก็ลากลับ...

สามวันก่อนอำลา

การจากไปของบุคคลที่เรารักเคารพนับถือ หรือสิ่งของที่เราหวงแหนมีอันสลายหายไป ย่อมนำความทุกข์ใจมาสู่มนุษย์ธรรมดาอย่างเราๆ ท่านๆ แต่การจากไปของผู้ที่เราเกลียดชัง หรือสิ่งของที่เราไม่ชอบไม่อยากมีมันหายไป กลับทำให้เกิดความสบายใจ เบาใจ เพราะว่าคนหรือสิ่งของประเภทนี้ เมื่ออยู่ร่วม อยู่ใกล้ ได้พบเห็นมันจะเกิดความหนักใจ ทุกข์ใจ ไม่สบายใจ ตลอดเวลา

ดังนั้นการจากไปของคนหรือของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จึงทำให้เกิดความรู้สึกสบายใจหรือทุกข์ใจได้ต่างกัน ทั้งนี้ทางพระท่านว่า มันขึ้นอยู่กับความสำคัญมั่นหมายของเราเอง เป็นผู้เข้าไปแบก เข้าไปยึดสิ่งเหล่านั้นไว้ เรียกว่า ไม่รู้จักทำใจวางเฉยได้ ดั่งภาษิตอีสานสอนไว้ว่า "หาบช้างซาแมว" มีความหนักเบาไม่เท่ากัน ไม่เกิดความพอดี จะไม่ให้มีความทุกข์ได้อย่างไร? ความทุกข์มันจึงเกิดที่ไหนเล่า? ก็เกิดที่ใจของเรานี่เอง เราจำเป็นที่จะต้องสร้างพลังใจให้เกิดขึ้น ตามหลักการวิธีการที่บัณฑิตท่านสอนไว้ เพื่อใจจะได้มีพลังสามารถที่จะมีภูมิต้านทาน รับและปล่อยวางสิ่งที่มาสัมผัส (อารมณ์) ได้ความสงบสุขย่อมเกิดมีแก่ผู้ปฏิบัติธรรมทั้งหลาย เรียกว่าเป็นผู้มีภูมิต้านทานสูง ย่อมอยู่ในโลกได้อย่างมีความสุข

สมัยนี้โรคทางกายที่ถือว่าร้ายแรง เป็นโรคที่เรากลัวกันหนักหนา ก็คือโรคที่ทำให้ภูมิต้านทานอ่อนแอ (โรคเอดส์) มันเข้าสู่ร่างกายทำงาน ๓ ระยะ ระยะแรกเข้าสู่ร่างกายและจะเก็บตัวเงียบอยู่ ทำเป็นเหมือนจะไม่มีภยันตรายอะไร ระยะที่สองจะกระจายออกไปและทำการแหย่ ๆ ทดลองหรือลองเชิงดู แต่พอระยะที่สามมันจะปลุกระดมเล่นงานอย่างโจ่งแจ้ง จนทำให้มนุษย์ขาดภูมิต้านทานและโรคแทรกซ้อนก็แห่กันมารุม... นี่เป็นโรคทางกาย

มนุษย์ทั้งหลายพากันกลัวแต่โรคเอดส์ทางกาย ส่วนโรคเอดส์ทางจิต ทั้ง ๆ ที่มีความร้ายแรงพอ ๆ กันหรืออาจจะมากกว่าก็ได้ คือโรคตัณหาอุปาทาน มันเข้าสู่จิตใจ และทำปฏิกิริยาต่อจิต เป็นพิษเป็นภัยต่อจิตใจเป็น ๓ ระยะเช่นกัน โรคทางกายทำอันตรายได้ชาตินี้เท่านั้น แต่โรคทางจิตมันเป็นอันตรายได้มาก และกว้างขวางชนิดที่ข้ามภพข้ามชาติได้ด้วย ถ้าเราคิดป้องกันโรคทางกาย ก็ควรหาวิธีป้องกันโรคทางจิตใจไว้ด้วยก็จะเป็นการดีมาก

อีก ๓ วันก่อนจะออกเดินทางสู่วัดหนองป่าพง ข้าพเจ้าจึงไปทำวัตรขอขมาต่อหลวงพ่อพระครูอรรคธรรมวิจารณ์ วัดหนองหลัก ซึ่งเป็นพระอุปัชฌาย์ เป็นบิดาผู้ให้กำเนิดทางศาสนา ตั้งแต่ข้าพเจ้าได้ก้าวเข้าสู่ร่มเงาแห่งกาสาวพัสตร์ครั้งแรกเป็นสามเณรน้อย ๆ (พ.ศ. ๒๔๘๗) หลวงพ่อพระครูฯ เป็นผู้มีพรหมวิหารธรรมอย่างพร้อมมูล ท่านได้สนับสนุนส่งไปศึกษาหาความรู้อยู่ที่เมืองหลวง จนได้กลับมาถิ่นกำเนิด ท่านสนับสนุนให้จัดตั้งสำนักเรียนขึ้น (ปี พ.ศ. ๒๕๐๐) เพื่อทำประโยชน์แก่พระศาสนา ต่อมาท่านก็ให้กำลังใจให้ข้อคิดแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จนกระทั่งสำนักเรียนปริยัติธรรมที่ข้าพเจ้าเป็นครูสอนเจริญมาได้ ๑๒ ปีแล้ว เมื่อข้าพเจ้าถวายเครื่องสักการะและกราบเรียนให้ท่านทราบ เรียนความมุ่งหมายจุดประสงค์จนเป็นที่ทราบดีแล้ว ท่านก็อนุโมทนา ท่านปรารภว่า *"ความจริงแล้วเรื่องการปฏิบัติธรรม เป็นเรื่องที่ควรสนใจใฝ่หา สำหรับผมนั้นเสียดายเวลายังมีน้อยอยู่มาก ถ้าผมอยู่ในวัยอย่างมหา ผมก็ต้องทำอย่างนั้น... ถ้าหากท่านไปแล้ว ได้พบเห็นอะไรมีเวลาก็มาเล่าให้ฟังบ้างนะ..."*

เมื่อกลับจากทำวัตรลาหลวงพ่อพระครูฯพระอุปัชฌาย์ เย็นวันนั้น ข้าพเจ้าจึงเข้าเรียนปรึกษา แจ้งความประสงค์ให้ท่านเจ้าอาวาส (พระอธิการจำปา) ทราบเรื่อง พอท่านได้ทราบถึงกับนิ่งอึ้ง...นั่งนิ่งอยู่ตั้งนาน ข้าพเจ้าเองก็รู้สึกอึดอัดใจเต็มทน ชำเลืองดูหน้าท่านเจ้าอาวาสเปลี่ยนสี...

คงได้รับความกระทบกระเทือนใจอย่างรุนแรง ข้าพเจ้าเองก็รู้สึกเห็นใจท่านมาก จึงได้พูดปลอบใจ ชี้แจง เหตุผลต่าง ๆ นานา จนท่านคลายลงบ้าง แต่ก็ยังเห็นน้ำใส ๆ ยังมีคลอหน่วยตาอยู่...โอ...ท่านผู้ร่วมสร้างบารมี...

ค่ำคืนนั้น ข้าพเจ้าได้ชี้แจงให้คณะครูที่ร่วมสอนตลอดทั้งพระเณรให้ทราบทั่วกันทุกรูป รู้สึกเป็นข่าวที่กระเทือนจิตใจมาก ไม่มีใครพูด เงียบเหมือนวัดร้าง ไม่มีแม้แต่เสียงจามหรือไอ ทุกวันได้ยินเสียงพระเณรท่องหนังสือ เสียงระงมไปทั่วอาราม ดุจเสียงกบเขียดร้องคราฝนตก... ไม่มีแสงตะเกียงวับ ๆ แวม ๆ ตามลานวัด ดูช่างเงียบเหลือเกิน...

วันต่อมา ได้แจ้งให้ชาวบ้านทราบกันทั่วทุกคนและได้มีญาติโยมพูดกันปรึกษากันเป็นหมู่ ๆ พากันมาขอความเมตตานิมนต์ให้ข้าพเจ้าอยู่สอนต่อไป แต่ข้าพเจ้าก็ได้ชี้แจงให้พระเณรและญาติโยมทราบถึงธุระหน้าที่ในทางศาสนา ที่จะต้องศึกษาและทำตาม อธิบายคำขอบรรพชาให้เข้าใจในความหมาย อ้างเอาภาษิตที่ว่า *"บ่ออกจากบ้านบ่สู้ฮ่อมทางเทียว บ่เฮียนวิชาห่อนสิมีความฮู้"* หมายความว่า ไม่ยอมออกจากบ้านย่อมไม่รู้จักทางเดิน ไม่เล่าเรียนวิทยาการ ย่อมไม่มีความรู้ความฉลาด และได้ชี้แจงว่า ข้าพเจ้ายังขาดอยู่ด้านหนึ่งคือด้าน วิปัสสนาธุระ จึงจำเป็นจะต้องแสวงหาเหมือนที่เคยจากบ้านจากญาติมิตรไปศึกษาต่างถิ่น จึงพอมีความรู้มาช่วยเหลือลูกหลาน คราวนี้ก็เช่นกัน จึงจำเป็นจะต้องไปทั้งๆ ที่จิตส่วนหนึ่งก็ไม่อยากจากไป บางทีถ้าหากร่างกายยังไม่ถึงจุดจบก็อาจจะได้กลับมาอยู่กับญาติมิตรอีก วัดหนองป่าพงแค่นี้ไม่ไกลอะไรหรอก จึงไม่มีเหตุผลอะไรพอที่จะนำมาคัดค้านให้ข้าพเจ้าเลิกล้มความตั้งใจได้ ข้าพเจ้าไม่กล้ามองหน้าพระเณรและญาติโยมที่เคยรักเคารพนับถือกันมาเป็นเวลานานปี เพียงชำเลืองดูก็เห็นความเศร้าบนใบหน้าบางท่านเห็นน้ำตาคลอหน่วย...ถ้ารวมความคิดของท่านเหล่านั้นคงจะเปล่งออกมาว่า

แม้นมี สิ่งยุกพัน อันเหนียวมั่น อยากร่วมกัน ยุกไว้ ให้ท่านอยู่
ละเคารพ รักเจ้า เฝ้าเอื้นอุ แต่ไม่รู้ ที่จะ ทำฉันใด

ด้วยการตัดสินใจที่ใช้เหตุผล เมื่อ ๒ เดือนก่อนนั้นที่ยอมรับปาก หลวงพ่อชา ท่านยอมเปลี่ยนบริขารให้เมื่อสิ้นเดือนห้า เวลาอุ้มบาตรออกภิกขาจาร ดูนาฬิกาเวลาสอน มองดูบริขารที่นุ่งห่ม ทำให้นึกถึงคำพูดของท่านเตือนตนเองเสมอว่า "ญาติโยมเขากลัวแต่วัดเขาจะร้าง เขาไม่กลัวว่าเราจะร้าง... (ร้างจากธรรมปฏิบัติที่เกิดผล) หรอก..." ดังนั้น เหตุผลที่เขาอ้างมากับน้ำตาที่คลอหน่วยจึงมิใช่สิ่งที่จะช่วยรัดรึงให้ข้าพเจ้าอยู่ต่อไป ทั้ง ๆ ที่ยังระลึกถึงอุปการะคุณเป็นอันมาก ที่ได้รับจากท่านเจ้าอาวาสและญาติโยมทั้งหลาย ข้าพเจ้าคิดว่า สักวันหนึ่งถ้าเป็นไปได้เราอาจจะได้กลับมาอยู่กับท่านผู้มีอุปการะคุณเหล่านั้นอีก

สู่ป่าพงครั้งที่สอง

ความเป็นผู้ตรงต่อเวลาและหน้าที่ เมื่อนัดหรือรับปากใครไว้แล้วก็ทำตามนั้นไม่ผิดนัด ไม่ผิดหน้าที่ ย่อมเป็นผู้มีสัจจะ ย่อมเป็นที่รักเคารพและนับถือของคนทั่วไป เรียกได้ว่าเป็นผู้มีความจริงใจและจริงจัง นับได้ว่าเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นการเพิ่มเกียรติและศักดิ์ศรีแก่ตนเอง

ดังนั้น เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๑๑ ตรงกับวันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๘ ซึ่งเป็นวันที่ได้กำหนดนัดกับหลวงพ่อไว้ หลังจากพระภิกษุสามเณรฉันเพลแล้ว ข้าพเจ้าจึงได้นำดอกไม้ธูปเทียน ไปกราบพระประธานในโบสถ์ ตั้งจิตอธิษฐานขอแผ่ส่วนกุศลในการปฏิบัติธรรมแด่พ่อแม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ญาติมิตร ตลอดทั้งสรรพสัตว์ทั้งหลายขอจงมีส่วนบุญแล้วจึงไปกราบลาท่านเจ้าอาวาสเตรียมออกเดินทาง...

วันนั้นได้มีพระภิกษุสามเณรและญาติโยมไปส่งประมาณ ๒๐๐ คน ไปถึงวัดหนองป่าพงตอนบ่าย บางพวกตั้งใจไปด้วยความเคารพเลื่อมใส บางพวกก็ไปเพื่อให้หายสงสัยว่า วัดหนองป่าพงมีอะไรดี ทำไมข้าพเจ้าจึงติดใจอยากไปอยู่อีก หลวงพ่อชาท่านมีบุคลิกลักษณะอย่างไร ท่านเทศน์สอนอย่างไร น่าคิดน่านึกพอจะมีประโยชน์แก่ชีวิตบ้างไหม ? ที่ว่าไก่ป่าเป็นอย่างไร? ยังไม่เคยเห็น อยากจะเห็น อยากจะชม ซึ่งเป็นธรรมดาของมนุษย์เรา

หลวงพ่อท่านเอาลานวัด บริเวณหน้ากุฏิของท่านเป็นที่ต้อนรับ (บริเวณด้านทิศเหนือโบสถ์วัดหนองป่าพงใกล้กุฏิหลังเก่าของท่าน) เมื่อพระภิกษุสามเณรและญาติโยมมานั่งพร้อมกันแล้ว ถวายความเคารพท่านท่านได้ให้โอวาทเรื่อง "มรรคผลไม่พ้นสมัย" พอจะบันทึกไว้ดังนี้...

มรรคผล ไม่พ้นสมัย

(คัดจากหนังสือสุภัททานุสรณ์ ๒๕๑๑)

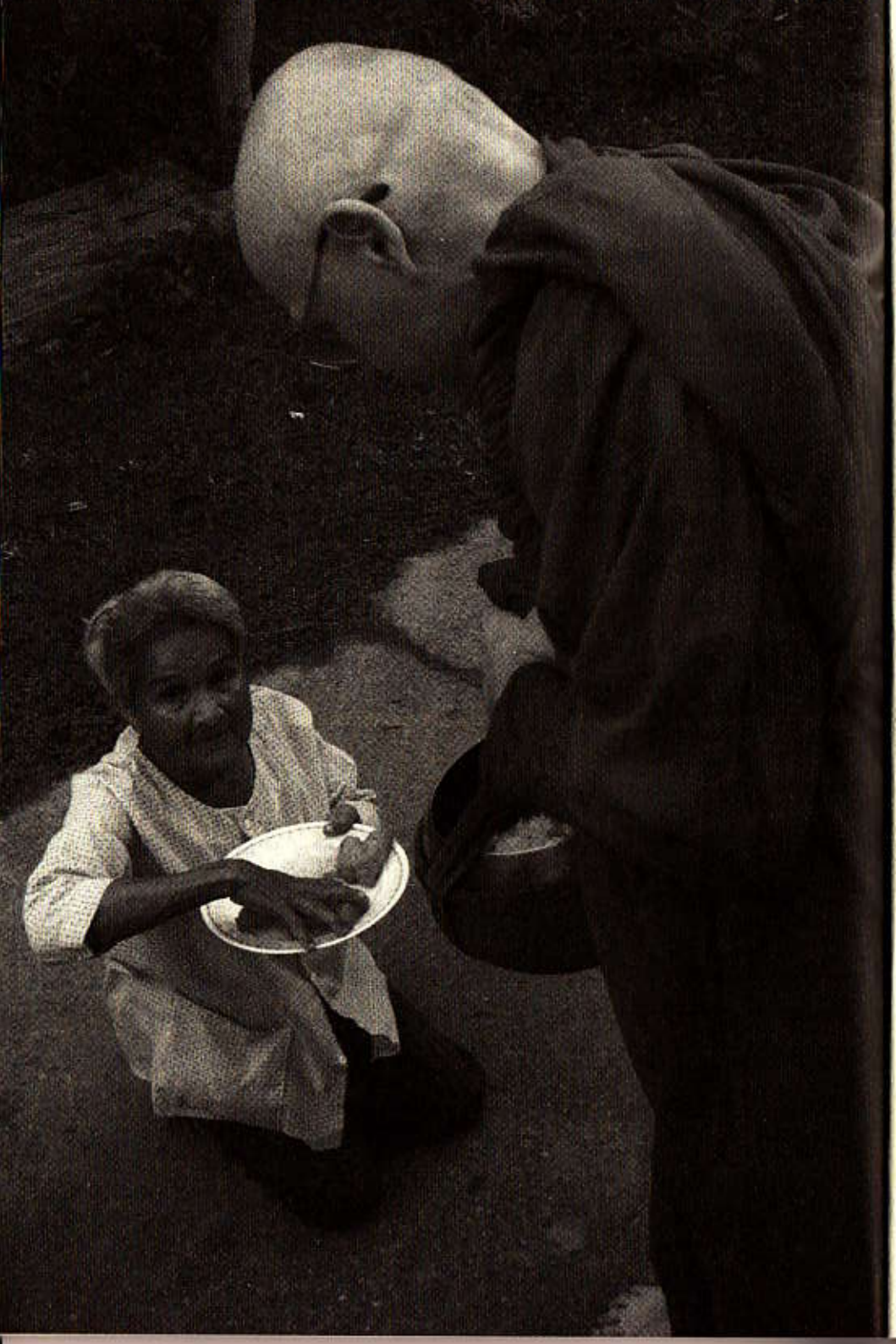
วันนี้ได้มีพระภิกษุสามเณรและญาติโยม มาส่งมหาอมรเป็นจำนวนมาก เนื่องจากว่าเราเคยอยู่ด้วยกันมา เคยทำงานร่วมกันรักใคร่สนิทสนมกัน ย่อมมีความอาลัยคิดถึงกันเป็นธรรมดา การมาอยู่ที่นี่เช่นนี้ จะเรียกว่า "จากกัน" ก็เป็นเพียงคำสมมติเท่านั้น ตราบใดที่เรามีความผูกพันกันทางจิตใจ ยังนึกถึงคำสอน ทำตามคำแนะนำของท่านอยู่ ก็เชื่อได้ว่าโดยธาตุแท้เราไม่มีวันจากกัน ดังที่พระพุทธองค์ตรัสสอนพระวักกะลิ ว่า "ดูก่อน วักกะลิ ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นเราตถาคต (ตัวจริง) ผู้นั้นชื่อว่าผู้เห็นธรรม ส่วนผู้ที่มัวดูแต่เพียงร่างกายจับชายจีวรของเราเดินตามไป ชื่อว่าไม่เห็นธรรม คือไม่เห็นเราตถาคต อยู่ห่างไกลเราเหลือเกิน..."

ดังนั้นการที่มหาอมร ได้จากมาอยู่ที่นี่ ท่านทั้งหลายอย่าได้ถือเป็นสาเหตุแห่งความทุกข์ใจเลย จงอยู่ใกล้ท่านในลักษณะที่เห็นตัวจริง เราจะมีความเบาใจตลอดเวลา จงพากันตั้งหน้าตั้งตาศึกษาเล่าเรียนและทำงานไปด้วยความอดทน ขยันหมั่นเพียร เมื่อมีโอกาส จึงค่อยปลีกตัวออกมาปฏิบัติดูบ้าง จะเป็นการดีมาก

การอยู่ป่าย่อมทำให้เกิดความสงบ เยือกเย็น สงัดดี ทำให้จิตใจเรามีความวุ่นวายน้อยลง เพราะอยู่กับธรรมชาติต้นไม้เถาวัลย์ขึ้นเขียวชอุ่ม จิตใจก็เย็นสบาย เมื่อมองดูต้นไม้เถาวัลย์คด ๆ งอ ๆ ที่มีอยู่เป็นตามธรรมชาติ ไม่เป็นพิษเป็นภัยแก่ผู้ใด ต่างจากคนคดคนงอ จะเป็นนักบวชหรือชาวบ้าน ย่อมก่อความยุ่งยากเดือดร้อน เป็นพิษเป็นภัยแก่คนและสถานที่นั้นเสมอ สู้ต้นไม้เถาวัลย์ก็ไม่ได้ มองดูทีไรสบายใจทุกครั้ง แม้จะได้ฟังเสียงร้องของกระแตและไก่ป่า นกต่างๆ จนกระทั่งแมงอี (หรีด

หริ่ง) แมงง่วง (เรไร) จักจั่น เป็นต้น มันเคยร้องอย่างไรมันก็ร้องอยู่อย่างนั้น เช่น พวกนกเขา นกเค้า มันก็ร้องบอกลักษณะของนกเขา นกเค้าอยู่ตามเดิมไม่เปลี่ยนแปลง ไม่มีการสับปลับกลับกลอก หลอกลวงอะไรเลย ถึงเวลาร้องมันก็ร้อง ถึงเวลาหยุดมันก็หยุด

สัตว์ต่าง ๆ จึงมีอะไรหลาย ๆ อย่างต่างจากคนเรา คนเรานั้นปากพูดไปอย่างหนึ่ง แต่จิตคิดไปอีกอย่างหนึ่ง ปากพูดกับเราอยู่ดี ๆ แต่ใจของเขาอาจจะมุ่งร้ายทำลายเราก็เป็นได้ มองดูอาการภายนอกก็น่าคบ แต่ส่วนลึกของใจเขาเรารู้ได้ยาก เพราะเต็มไปด้วยมายา ถ้าเราเผลอตัวเชื่อง่ายเกินไป อาจจะเสียใจภายหลัง จึงต้องระวังสีและเสียงต่าง ๆ ที่คนปรุงแต่งขึ้น มันเป็นของปลอม เขามุ่งไปในทางยั่วยุให้ลุ่มหลงมัวเมา สำหรับหลอกคนโง่ให้หลงจมอยู่ต่อไป ล้วนแต่เป็นมายาแทบทั้งสิ้น ซึ่งมีความแตกต่างจากสีของป่าและเสียงจากป่ามากทีเดียว เพราะป่านั้นอะไร ๆ มันก็เป็นอยู่ตามธรรมชาติ

ดังนั้นพระพุทธเจ้าจึงเกิดที่ป่า ตรัสรู้ที่ป่า ประกาศธรรมครั้งแรกก็ที่ป่า และปรินิพพานที่ป่า ป่าจึงเป็นดินแดนแห่งความสงบ เรียกว่า ได้กายวิเวก จิตตวิเวก และอุปธิวิเวก

สมัยนี้คนเราชอบคิดและเข้าใจว่า พระพุทธเจ้าปรินิพพานไปนานแล้ว มรรคผลพ้นสมัยเสียแล้ว ทำไปปฏิบัติไปก็ไม่ได้บรรลุธรรมอะไรเลย ความจริงแล้ว พุทธภาวะ คือ พระพุทธเจ้าที่เป็นธาตุแท้นั้นตายไม่เป็น ยังอยู่ตลอดเวลา จะปรินิพพานไปเฉพาะท่านผู้บำเพ็ญตนจนเข้าภาวะอันนั้นเท่านั้น ส่วนพระธรรมคำสอนของพระองค์ก็ยังมีอยู่ ย่อมให้ผลแก่ผู้ปฏิบัติที่ถูกต้องเสมอ (อกาลิโก) ไม่เลือกกาลไม่เลือกเวลา คนโง่เท่านั้นที่เข้าใจว่ามรรคผลพ้นสมัยเสียแล้ว แต่คนฉลาดเขาจะไม่พูด ไม่เข้าใจอย่างนั้น พูดง่าย ๆ ก็เหมือนเราขุดบ่อเพื่อหาน้ำ สมัยพุทธกาลเขาก็ขุดเพื่อต้องการน้ำ โกยดินเจอรากไม้เอารากไม้ออก เจอหินเอาหินออก ขุดได้ที่ดีแล้วย่อม

ได้น้ำ น้ำมันมีอยู่แล้วตามธรรมชาติ เราไม่จำเป็นต้องไปสร้างไปแต่งน้ำอีก แต่งแต่บ่อเพื่อให้พบน้ำเท่านั้น

สมัยนี้เราก็ขุดดินให้เป็นบ่อ เพื่อได้น้ำเช่นเดียวกันเมื่อขุดได้ที่ดีแล้วย่อมได้น้ำ โดยไม่ต้องแต่งไม่ต้องเนรมิตอะไรทั้งนั้น คนโง่ที่อวดว่าตนฉลาดเท่านั้น จึงกล้าปฏิเสธว่าในดินไม่มีน้ำ และเขากล้ายืนยันว่าสมัยนี้ขุดบ่อแล้วต้องแต่งน้ำ ต้องเนรมิตน้ำอีก ยังมีคนเป็นจำนวนมากที่ยังเข้าใจว่า เมื่อเรายืนอยู่บนพื้นดินมองไม่เห็นน้ำ ต้องปฏิเสธทันทีว่าในพื้นดินไม่มีน้ำ พ้นสมัยเสียแล้วที่จะขุดบ่อ ทั้ง ๆ ที่ตนเองก็ได้อาศัยน้ำจากบ่อที่คนอื่นขุดไว้ จึงพอได้ดื่มได้ใช้ทุกวัน คิดดูแล้วก็น่าสงสารคนประเภทนี้จริงๆ ซ้ำร้ายยังเที่ยวพูดดูถูก ดูหมิ่นคนที่เขากำลังพยายามขุดบ่อหาน้ำเสียอีก จึงขอฝากท่านทั้งหลายไว้พิจารณา

การศึกษาปริยัติธรรมนั้น เป็นของดีมีประโยชน์ทำให้มีความรู้ความฉลาดขึ้น รู้ที่ผิด ที่ถูก ที่ควร และไม่ควร ซึ่งถือว่าเป็นบันไดขั้นแรก แต่จะหยุดอยู่เพียงแค่นั้นยังไม่พอ ควรจะสนใจปฏิบัติตามดูบ้าง บางทีย่อมจะได้รับความรู้ ความฉลาดที่ลึกซึ้งแปลกกว่าที่เคยเรียนมา จึงขอฝากท่านทั้งหลายไว้เป็นข้อคิด หากท่านผู้ใดสนใจการปฏิบัติธรรม ถึงหน้าแล้งว่างจากการเรียน จะมาปฏิบัติก็ขอนิมนต์ได้เลย บัดนี้ได้เวลาพอสมควรแล้ว จึงขอนิมนต์เดินชมวัดวาอาราม ตามสะดวกสบาย...

มรรคผลพ้นสมัยนั้น ใครขาน
คนพูดโฉดเขลาพา สุ คน แน่แท้
ธรรมะบ่อวงกว้าง ยังอยู่ เสมอมา
ปฏิบัติบรรลุแล้ ย่อมรู้รอธรรม...

เมื่อพระภิกษุสามเณรและญาติโยม กราบนมัสการหลวงพ่อแล้วก็พากันแยกย้ายไปชมสถานที่ ตลอดทั้งสำนักชี ได้เวลาพอสมควรแล้วจึงพากันกลับบ้าน ทุกท่านก่อนลากลับมองมายังข้าพเจ้าด้วยความอาลัยอาวรณ์จนข้าพเจ้าไม่กล้าสบสายตา เพราะความสงสารเห็นใจแต่ก็ไม่ลืมสงสารชีวิตตนเอง จึงรำพึงในใจว่า

จากกันเพียงแต่ได้ ห่างกาย
ชีพอยู่ยังมั่นหมาย พบบ้าง
จากกันเพราะความตาย จากยิ่ง ไกลนา
จรจากเพราะกรรมสร้าง ส่งให้ไกลแสน

จากก่อนทุกท่านผู้ เคยเห็น
เคยอยู่ร่วมสุขเย็น ค่ำเช้า
จาจากเพราะจำเป็น เพื่อก่อ กุศลนา
อย่าโศกอาลัยเศร้า บ่ได้ไกลเหลือ

ก่อนที่จะยุติการบันทึก ก็ขอเสริมอีกสักนิด เพื่อเป็นข้อคิดแก่ท่านผู้อ่าน เมื่อข้าพเจ้าได้เข้ามาอยู่ในแวดวงของผู้ปฏิบัติธรรมอย่างสมบูรณ์แบบแล้ว พรรษาแรกที่ได้มาอยู่ใกล้ท่านผู้มีคุณธรรมสูง ท่านใช้ชีวิตอยู่อย่างเรียบง่าย ก็ทำให้เกิดความสบายใจ เบาใจ และโปร่งใจไปอีกแบบหนึ่ง ซึ่งท่านผู้ไม่เคยสัมผัสย่อมไม่มีทางเข้าใจได้

บางครั้งเกิดความคิดว่า ชีวิตความเป็นมาของหลวงพ่อชา ตั้งแต่หนุ่มจนเข้าวัยกลางคน ท่านอุตสาห์ดั้นด้นไปศึกษาด้านปริยัติธรรมต่างถิ่น แล้วก็ออกปฏิบัติธรรม จนกระทั่งได้กลับมาอยู่เป็นครูบาอาจารย์เช่นนี้ ท่านเคยผ่านเหตุการณ์ต่างๆ มามาก ปัญหาต่างๆ ย่อมเกิด เป็นเหตุให้หาทางแก้ ซึ่งท่านได้ผ่านพ้นมาแล้วด้วยดี ควรที่เราจะได้รับทราบ เพื่อจะเป็นอุบายสอนตัวเราเองจะได้รู้วิธีแก้ปัญหา ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นมาในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ทั้งเป็นการเพิ่มความรู้ ในขณะที่อยู่ในระยะปฏิบัติธรรม

บางวันหลังจากทำกิจวัตรเรียบร้อยแล้ว ตอนเย็นจึงพากันไปกราบหลวงพ่อที่กุฏิ ได้ฟังธรรมเป็นข้อคิดในการประพฤติปฏิบัติ ขจัดความสงสัยที่เกิดขึ้น โดยที่เรายังไม่ต้องเรียนถาม ท่านพูดไป ๆ ก็ตรงเป้าของเราพอดี เมื่อได้เวลาพอสมควร เพื่อนๆ เขากลับไปบำเพ็ญเพียรส่วนข้าพเจ้ายังไม่กลับ จึงได้กราบเรียนถามท่านว่า "กระผมอยากทราบว่า เมื่อคราวหลวงพ่อออกปฏิบัติธรรมครั้งแรกนั้นทำอย่างไร? เดินทางไปศึกษากับครูบาอาจารย์ที่ไหน? และมีอุปสรรคอย่างไรบ้าง ขอความเมตตาจากหลวงพ่อ ขอรับทราบ..." หลวงพ่อท่านได้เล่าให้ฟัง รู้สึกว่า น่าฟัง น่าคิด น่าศึกษามาก เมื่อพอสมควรแล้วจึงกราบลาท่านกลับกุฏิและได้บันทึกไว้

อีก ๒ – ๓ วันต่อมา ก็เข้าไปหาท่าน ท่านก็เล่าให้ฟัง ซึ่งรู้สึกซาบซึ้งในการปฏิปทาที่ท่านดำเนินมา ล้วนแต่มีประโยชน์ต่อศิษย์ทั้งหลาย น่าจะได้รับทราบเอาไว้ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป นับเป็นเวลาหลายครั้งที่ข้าพเจ้าได้รับฟังประวัติการปฏิบัติธรรมของหลวงพ่อและบันทึกไว้เพื่อเตือนความจำ

ต่อมาเมื่อได้ทราบว่ามีข้าราชการผู้ใหญ่จากกรุงเทพฯ จะนำกฐินขึ้นมาทอดที่วัดหนองป่าพง ข้าพเจ้าจึงได้ปรารภกับเพื่อน ๆ ว่า น่าจะได้พิมพ์ประวัติหลวงพ่อออกเผยแพร่ให้เป็นประโยชน์แก่พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย ต่างก็มีความเห็นสอดคล้องกัน ข้าพเจ้าจึงเข้ากราบเรียนให้ท่านทราบ ครั้งแรกหลวงพ่อพูดว่า "จะพิมพ์อยู่หรือไม่เห็นมีอะไรนัก" ข้าพเจ้าจึงกราบเรียนว่า "หลวงพ่อขอรับ ปฏิปทาที่หลวงพ่อเคยดำเนินมาเป็นเวลาตั้งหลายปี ล้วนแต่มีของดีพอที่จะเป็นครูสอนบรรดาศิษย์ทั้งหลายให้ได้รู้แนวทางที่จะเดินตามเป็นอย่างดี จะเป็นการเพิ่มกำลังใจให้แก่ท่านผู้กำลังปฏิบัติ และแก่ผู้ใคร่ต่อการปฏิบัติซึ่งมีประโยชน์มาก ถ้าหากหลวงพ่อไม่เมตตาอนุญาต ปฏิปทาที่หลวงพ่อเคยดำเนินมาฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ จนสำเร็จได้ จะหายกลายเป็นอากาศธาตุไป แต่ถ้าหลวงพ่ออนุญาตให้นำออกเผยแพร่ กระผมเชื่อว่าจะเป็นประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์มาก อีกอย่างหนึ่งจะเป็นการให้ข้อคิด แก่ท่านผู้ได้ศึกษาปริยัติธรรมมาแล้ว ได้พิจารณาอย่างมีเหตุผล จะได้เข้าใจถึงคุณค่าของการปฏิบัติ แล้วจะได้เดินทางตามที่พระพุทธองค์ทรงยกย่องไว้ จนได้รับความสุข สงบ ร่มเย็นตามสมควร"

เมื่อหลวงพ่อได้พิจารณาดูแล้ว เห็นว่าเป็นประโยชน์ท่านจึงอนุญาตให้รวบรวมจัดพิมพ์ขึ้นเป็นครั้งแรก และทันแจกในงานทอดกฐินปี พ.ศ. ๒๕๑๑ พอดี ดังนั้น **"สุภัททานุสรณ์"** จึงได้มีโอกาสปรากฏแก่สายตาของผู้สนใจใฝ่ธรรม ตั้งแต่ปีนั้นมา

ในเวลาต่อมาได้มีพระภิกษุสามเณร ตลอดทั้งญาติโยมที่ทราบเรื่อง ได้มุ่งหน้าสู่วัดหนองป่าพง เพื่อกราบไหว้ ฟังธรรม จำศีล และบำเพ็ญภาวนา เป็นจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ อีกอย่างหนึ่ง ข้าพเจ้าพิจารณาเห็นว่า ได้มีกุลบุตรผู้เกิดศรัทธาเลื่อมใส ใคร่จะบวชในพระศาสนา มาสมัครเป็นนาคมากขึ้น รู้สึกว่าการฝึกซ้อมนาคตลอดทั้งคู่สวดนาค (พระกรรมวาจาจารย์และอนุสาวนาจารย์) ยังไม่ค่อยเรียบร้อย หลวงพ่อจึงมอบให้ข้าพเจ้าฝึกหัดอบรมให้เข้ารูปเข้ารอยดีพอสมควร

อนึ่ง วัดหนองป่าพง เป็นที่พักสงฆ์มานาน (พ.ศ. ๒๔๙๗) ทั้ง ๆ ที่เป็นสถานที่ฝึกหัดอบรม กาย วาจา ใจ แก่พุทธศาสนิกชนเป็นอย่างดี เป็นที่พึ่งทางใจ เกิดผลเป็นสันติสุขแก่หมู่มนุษย์เป็นจำนวนมาก หากแต่ว่ายังเป็นวัดที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ข้าพเจ้าได้กราบเรียนหารือหลวงพ่อเสนอขอให้ดำเนินการขออนุญาตสร้างและตั้งวัดให้ถูกต้อง หลวงพ่อก็เห็นสมควรจึงมอบให้ดำเนินการ พวกศิษย์ได้รวบรวมหลักฐาน เอกสารดำเนินการขอสร้าง ขอตั้งวัดให้ถูกต้องต่อไป และได้รับอนุญาตจากทางราชการเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๓ ซึ่งเป็นปีเดียวกับที่หลวงพ่อมีบัญชาให้ข้าพเจ้ามาอยู่ที่วัดป่าวิเวก (ธรรมชาน์) อันเป็นสาขาที่ ๗ เป็นสาขาใหม่

ของวัดหนองป่าพง และเป็นปีที่ข้าพเจ้ามาอยู่พึ่งบารมีของหลวงพ่อครบ ๒ พรรษาพอดี...

ถึงแม้ท่านจะส่งข้าพเจ้ามาอยู่สาขาใหม่ แต่ถ้าหากท่านมีกิจธุระจำเป็นที่จะต้องใช้ ท่านก็สั่งให้เข้าไปรับใช้ท่านเสมอ ไม่ว่าจะเป็นเวลาในพรรษาหรือนอกพรรษา ข้าพเจ้าเองก็ได้ตั้งใจจะรับใช้ท่านตามกำลังความสามารถ เนื่องจากได้รับเมตตาธรรมจากหลวงพ่ออย่างล้นเหลือ

ข้าพเจ้าขอจบ **"หนึ่งเดือนในป่าพง"** ลงเพียงแค่นี้ แม้จะเลยหนึ่งเดือนไปหน่อย ๆ ท่านผู้อ่านก็คงพลอยได้ทราบอะไรเพิ่มขึ้นอีก คงจะไม่รำคาญตอกกระมัง...

เกิดขึ้นตั้งอยู่แล้ว ดับไป
แปรเปลี่ยนแลเสื่อมไป ยั่งยืน
ในโลกสรรพสิ่งใด คงที่ อยู่ฯ
ตรองตริตรึกตั้ง หมั่นน้อมคุณ ท่านทอญ...

๑ เดือนในป่าพง

"....ทีนี้ เมื่อเรียนมามาก สอนมามากแล้ว ลองท่าตามพระพุทธเจ้าดูก่อนนะ เราเคยเรียนธรรมะในกระดาษ รู้ธรรมะตามกระดาษ สอบความรู้ในกระดาษและท่านก็รับรองความรู้ด้วยกระดาษ ซึ่งเราเคยผ่านมาแล้ว เมื่อเรามาปฏิบัติก็จะทราบได้เองว่า ธรรมะที่เกิดจากสัญญา (เรียน จำได้) กับธรรมะที่เกิดจากการภาวนา มันต่างกันมากอยู่ มันมีความหมายละเอียดต่างกัน

มันเหมือนกับคนหนึ่ง มีรูปม้าหลาย ๆ แผ่น อีกคนหนึ่งมีม้าตัวเดียว ถึงคราวออกเดินทาง คนที่มีม้าตัวเดียว ก็ยังดีกว่าคนที่มีม้าหลาย ๆ แผ่น เพราะอันหนึ่งมันใช้ได้ อันหนึ่งใช้ไม่ได้ เรื่องนี้ผู้มาประพฤติปฏิบัติย่อมรู้ได้เอง ไม่ใช่เรื่องบอกกัน"

หลวงพ่อชา สุภัทโท

๑ เดือนในป่าพง